जून 2019 या वर्षी विविध कृषि पदविकांना प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी माहितीपुस्तिका

कृषि शिक्षणक्रम
Programs in Agricultural Sciences

माहितीपुस्तिका
Prospectus

2019

कृषि विज्ञान विद्याशाखा
School of Agricultural Sciences

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik
http://www.ycmou.ac.in OR http://ycmou.digitaluniversity.ac

सुस्वागतम

प्रिय विद्यार्थी मित्रांनो,

कृषि विज्ञान विद्याशाखा, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठातर्फे आपले हार्दिक स्वागत!

आपला देश हा कृषिप्रधान देश आहे. देशातील 60% लोक आपल्या चरितार्थासाठी शेती आणि शेती आधारित उद्योगधंद्यांवर अवलंबून आहेत. देशातील एकूण उत्पन्नापैकी जवळ-जवळ 30% उत्पन्न हे शेती आणि शेतीआधारित उद्योगांपासून मिळते. भारत सरकारने नवीन कृषि औद्योगिक धोरण स्वीकारल्यापासून कृषि क्षेत्रात मोठमोठे उद्योगसमूह आणि कारखानदार प्रवेश करीत असून कृषि क्षेत्रात मोठी स्पर्धा निर्माण झाली आहे. कारखानदार आणि उद्योगसमूहांजवळ असलेल्या प्रचंड साधन-सामग्रीचा वापर करून ते निर्यातक्षम असा उच्च प्रतीचा माल तयार करू शकतात. अशा परिस्थितीत वर्षानुवर्षे पारंपरिक पद्धतीने शेती करणारा सर्वसामान्य शेतकरी या स्पर्धांमध्ये टिकून राहील की नाही अशी शंका निर्माण झाली आहे. त्यासाठी आज सामान्य शेतकऱ्यांनी पारंपरिक शेती पद्धतीत बदल करून आधुनिक शेतीबाबतचे नवीन तंत्रज्ञान आणि कौशल्ये आत्मसात करून घेण्याची गरज आहे.

सर्वसामान्य शेतकऱ्यांच्या मुलांना आज कृषी शिक्षणाच्या फारशा संधी उपलब्ध नाहीत. कृषि विद्यापीठे आणि शासनाचे कृषि आणि फलोद्यान विभाग कृषि शिक्षण आणि प्रसाराचे काम करीत असले तरी लोकसंख्येच्या प्रमाणात त्यांचे प्रयत्न कमी पडत आहेत. अशा परिस्थितीत शेतकऱ्यांच्या मुला-मुलींना कृषि शिक्षणाची संधी त्यांच्या जवळच्या ठिकाणी उपलब्ध करून देण्याचे काम यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ करीत आहे. मुक्त विद्यापीठाने मान्यता दिलेल्या जवळपास 59 कृषि शिक्षण केंद्रावर विविध 8 कृषि शिक्षणक्रमासाठी जवळपास 15,000 विद्यार्थ्यांना दरवर्षी प्रवेश दिला जातो. मागील 30 वर्षांमध्ये जवळपास 3,20,000 विद्यार्थ्यांनी या शिक्षणक्रमाचा फायदा करून घेतला आहे.

आपणास सूचना करण्यात येत आहे की, मुक्त विद्यापीठाच्या कोणत्याही कृषि शिक्षणक्रमास प्रवेश घेण्यापूर्वी कृषि शिक्षणक्रमाची माहिती पुस्तिका (Program Prospectus), प्रथम प्रवेश अर्ज (Pre-Admission Form), आणि प्रवेश कालावधी वेळापत्रक (Admission Time Table) याचा अभ्यास करूनच Online प्रवेश अर्ज भरावा. (वरील सर्व माहिती विद्यापीठाच्या http://ycmou.digitaluniversity.ac OR http://www.ycmou.ac.in या वेबसाईटवर उपलब्ध आहे.) आपणास काही शंका असल्यास आपल्या जवळच्या कृषि शिक्षण केंद्राशी संपर्क साधावा.

आपणास यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचे कृषि शिक्षणक्रम उपयुक्त ठरोत हीच सदिच्छा!

संचालक

कृषि विज्ञान विद्याशाखा

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

अनुक्रमणिका

1. कृषि शिक्षणक्रम प्रवेश व प्रवर्तन वेळापत्रक 1

2. कृषि शिक्षणक्रमनिहाय कृषि शिक्षण केंद्र मान्यता सूची 2

3. उपलब्ध कृषि शिक्षणक्रम 3

4. कृषि शिक्षणक्रम प्रवेशासाठी शैक्षणिक पात्रता, प्रवेश क्षमता व कालावधी 5

5. कृषि शिक्षणक्रम प्रवेश सूचना व आरक्षण 6

6. कृषि शिक्षणक्रम मूल्यमापन पद्धती 8

7. मुक्त कृषि शिक्षण केंद्रांची संपर्कासाठी विभागवार यादी 8

8. मुक्त विद्यापीठ विभागीय केंद्रे व विद्यापीठ संपर्कसूची 10

9. कृषि शिक्षणक्रम विद्यार्थ्यांसाठी सर्वसाधारण सूचना 13

10. सर्व कृषि शिक्षणक्रमांसाठी संपर्कसत्र वेळापत्रक 14

1. कृषि शिक्षणक्रम प्रवेश व प्रवर्तन वेळापत्रक

1. कृषि शिक्षणक्रम माहितीपुस्तिका व प्रवेशअर्ज

- कृषि शिक्षणक्रम प्रथम प्रवेश अर्ज (Pre-Admission Form), अंतिम प्रवेश अर्ज (Admission Form), कृषि शिक्षणक्रम माहितीपुस्तिका (Prospectus) आणि प्रपत्र व अर्ज (Formats & Applications Forms) मुक्त विद्यापीठाच्या http://www.ycmou.ac.in आणि http://ycmou.digitaluniversity.ac या वेबसाईटवर उपलब्ध आहेत. **कृषि शिक्षणक्रम माहिती पुस्तिका (Prospectus) वाचल्याशिवाय ऑनलाईन पद्धतीने प्रथम प्रवेश अर्ज भरू नये.**

2. विद्यार्थ्यांना प्रवेश अर्ज भरण्यासाठी सूचना

- प्रथम प्रवेश अर्ज (Pre-Admission Form) विद्यार्थ्यांनी स्वतःच्या हस्ताक्षरात भरावा आणि प्रवेश पात्रतेसाठी सोबत जन्म दाखला, पात्रता परीक्षा गुणपत्रक, जात आरक्षण संवर्ग प्रमाणपत्र, अन्य समांतर आरक्षण प्रवर्ग प्रमाणपत्र, आर्थिक अउन्नत उत्पन्न गट प्रमाणपत्र (Non Creamy Layer Certificate) या कागदपत्रांच्या साक्षांकित सत्यप्रती (Attested Copies) प्रवेश अर्जासोबत घेऊन **आपल्या मुक्त कृषि शिक्षण केंद्रावर ऑनलाईन प्रवेश अर्ज भरण्यासाठी जावे.**

3. प्रमाणपत्र व पदविका शिक्षणक्रम महत्त्वाच्या तारखा

1. **प्रथम प्रवेश अर्ज (Pre-Admission Form) भरण्याचा कालावधी:** 3 **जून** ते 05 जुलै 2019.
2. **प्रथम फेरी गुणवत्ता यादी प्रसिद्ध करण्याचा दिनांक:** 11 जुलै 2019.
3. **प्रथम गुणवत्ता यादी प्रवेश फेरी (First Merit List Admission Round) कालावधी:** 12 ते 15 जुलै 2019.
4. **दुसरी गुणवत्ता यादी प्रसिद्ध करण्याचा दिनांक:** 18 जुलै 2019
5. **दुसरी गुणवत्ता यादी प्रवेश फेरी (Second Merit List Admission Round) दिनांक:** 19 ते 22 जुलै 2019.
6. **तिसरी गुणवत्ता यादी प्रसिद्ध करण्याचा दिनांक:** 25 जुलै 2019.
7. **तिसरी गुणवत्ता यादी प्रवेश फेरी (Third Merit List Admission Round) :** 26 ते 29 जुलै 2019.
8. **शिल्लक जागांची माहिती प्रसिद्ध करण्याचा दिनांक :** 01 ऑगस्ट 2019.
9. **शिल्लक राहिलेल्या जागांसाठी गुणवत्तेनुसार प्रथम येणाऱ्यास प्रथम प्रवेश कालावधी :** 2 ते 4 ऑगस्ट 2019.
   (शिल्लक राहिलेल्या जागांवर प्रवेश देतांना प्रथम दिवशी उपस्थित असलेल्या सर्व विद्यार्थ्यांची शिक्षणक्रमानुसार गुणवत्ता यादी तयार करून प्रवेश देण्यात यावा)
10. **पुनर्परीक्षार्थी विद्यार्थ्यांचे परीक्षा अर्ज भरण्याची मुदत:** 15 ते 30 ऑगस्ट 2019.
11. **कृषि शिक्षण केंद्रांना पुस्तके वितरण करण्याचा कालावधी:** 01 ते 07 ऑगस्ट 2019.
12. **शिक्षण केंद्रांवरील संपर्कसत्र तारखा:**
    a) **कृषि अधिष्ठान शिक्षणक्रम:** ऑगस्टः 1,3,4,10,11,24,25 सप्टेंबरः 7,8,14,15,21,22 ऑक्टोबर:5,6,12,13,19,20 नोव्हेंबरः 9,10,16,17,23,24 डिसेंबरः 7,8,14,15,21,22 जानेवारीः 4,5,11,12,18,19 फेब्रुवारीः 1,2,8,9
    b) **कृषि अधिष्ठान सोडून सर्व कृषि शिक्षणक्रम:** ऑगस्टः 1,3,4,10,11,24,25 सप्टेंबरः 7,8,14,15,21,22 ऑक्टोबरः 5,6,12,13,19,20 नोव्हेंबरः 9,10,16,17,23,24 डिसेंबरः 7,8,14,15,21,22 जानेवारीः 4,5,11,12,18,19.
13. **अंतर्गत परीक्षा तारखा:**
    a) **कृषि अधिष्ठान शिक्षणक्रम:** 15 सप्टेंबर 2019, 10 नोव्हेंबर 2019, 22 डिसेंबर 2019 आणि 9 फेब्रुवारी 2020. (सकाळीः रेग्युलर, दुपारीः रिपीटर परीक्षा)
    b) **कृषि अधिष्ठान सोडून सर्व कृषि शिक्षणक्रम :** 8 सप्टेंबर 2019, 10 नोव्हेंबर 2019, 15 डिसेंबर 2019 आणि 19 जानेवारी 2020. (सकाळीः रेग्युलर परीक्षा, दुपारीः रिपीटर परीक्षा)
14. **अंतिम प्रात्यक्षिक परीक्षा (अभ्यासकेंद्रावर) कालावधी:** 17 ते 25 फेब्रुवारी 2020
15. **अंतिम लेखी परीक्षा (परीक्षा केंद्रावर) कालावधी:** 2 ते 10 मार्च 2020

4. कृषि विज्ञान व उद्यानविद्या पदवी शिक्षणक्रम महत्त्वाची सुचना :

सुचना : विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्रमांक F. No. 1-28/2018 (DEB-1) दिनांक 15 मार्च 2019 नुसार बी. एस्सी (ॲग्रीकल्चर) आणि बी. एस्सी (हॉर्टीकल्चर) पदवी शिक्षणक्रम UGC/ शिखर संस्थेची पुनर्मान्यता प्राप्त झाल्यावर सुरु करण्यात येईल.

5. मुक्त कृषि शिक्षण केंद्रांनी विद्यापीठास अहवाल पाठविण्यासाठी महत्त्वाच्या तारखा

1. **मुक्त कृषि शिक्षण केंद्र वार्षिक खर्चाचा प्रपत्रासह अहवाल , मानधन तक्ता , Head, Co-ordinator and Programwise councellor list पाठविण्याचा दिनांक:** 30 जुलै 2019
   (वरील सर्व अहवाल कृषि विज्ञान विद्याशाखेस पुढील दोन्ही इमेल वर पा **पाठवावा -** sonawane_ms@ycmou.digitaluniversity.ac , **wagh_rm**@ycmou.digitaluniversity.ac)

2. कृषि शिक्षणक्रमनिहाय कृषि शिक्षण केंद्र मान्यता सूची

School of Agricultural Sciences

Program wise Authorization to Agriculture Education Centers: 2019

Program Allowed: YES, Program Not Allowed: NO

Sr. No.	Center Code	Name of Agriculture Education Center	Center Grade	Admission Authorization for Academic Programs							
				C1D	T12	T20	T14	P18	T15	T16	T17
1. Amravati Region											
1	1244A	Krishi Vigyan Kendra, Durgapur-Badnera.	A	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
2	12125	Shivaji College of Agriculture, Amravati	A	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
3	12126	Shivaji College of Horticulture, Amravati	A	YES	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
4	1381A	Samartha College of Agriculture, Deulgaon Raja.	A	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
5	1326A	Ganpatrao Ingle College of Agriculture,Jalgaon-Jamod	B	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
6	1359A	Vivekanand College of Agriculture, Hivara Ashram	B	YES	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
7	12127	Rajabhau Deshmukh College of Agriculture, Tiwasa,	C	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
8	1380A	Rajendra Gode College of Agriculture, Buldhana	C	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
9	1471A	Marutrao Wadaphale College of Agriculture, Yeovatmal	C	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
2. Aurangabad Region											
10	2233A	KSK Kaku College of Agriculture, Nagar Road, Beed	A	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
11	2302A	Krishi Vigyan Kendra, Kharpudi, Jalna	A	YES	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
12	21153	CSMSS College of Agriculture, Aurangabad	A	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
13	21207	M.G.M. College of Agriculture, Aurangabad	A	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
14	2183A	College of Agriculture, Gewarai-Tanda, Aurangabad	B	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
15	21154	College of Agriculture, Kharpudi, Jalna	B	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
16	2249A	CSPA College of Agriculture, Ashti, Beed	C	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
3. Mumbai Region											
17	3218A	Krishi Vigya Kendra, BSKKV, Roha, Raigad	A	NO	YES	NO	NO	NO	YES	YES	YES
18	3512A	Krishi Vigyan Kendra, Kosbad Hill, Palghar	A	NO	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES
19	3290A	College of Agriculture, Achaloli, Mahad, Raigad	B	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
20	35139	College of Agriculture, Saralgaon, Thane	B	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
4. Nagpur Region											
21	4278A	Anand Niketan College of Agriculture, Warora.	A	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
22	4409A	Government College of Agriculture, Nagpur	A	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
5. Nashik Region											
23	5105A	Krishi Vigyan Kendra, Dahegaon, Ahmednagar	A	YES	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
24	5412A	M.S.College of Horticulture, Malegaon, Nashik	A	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
25	5416A	Krishi Vigyan Kendra, YCMOU, Nashik	A	YES	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
26	54302	MVP's KDS Patil College of Agriculture, Nashik	B	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
27	5510A	Krishi Vigyan Kendra, Kolda, Nandurbar	A	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
28	5511A	College of Agriculture, Shahada, Nandurbar	A	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
29	5325A	Krishi Vigyan Kendra, Pal, Jalgaon	B	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
30	51146	College of Agriculture, Sonai, Ahmednagar	B	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
31	51147	Sadguru College of Agriculture, Mirajgaon, Ahmednagar	B	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
32	54392	College of Agriculture, Babhulgaon, Nashik	B	YES	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
33	5189A	Shramshakti College of Agriculture, Maldad.	C	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
6. Pune Region											
34	6222A	College of Agri-business Management, Narayangaon.	A	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
35	6407A	Shivajiraje College of Agriculture, Phaltan, Satara	A	YES	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
36	6461A	Dadaso Mokashi College of Agriculture, Rajamachi,Satara	A	YES	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
37	6517A	Krishi Vigyan Kendra, Khed, Solapur	A	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
38	62341	College of Agriculture, Baramati, Pune	A	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
39	65106	Ratnai College of Agriculture, Akluj, Solapur	A	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
40	6587A	Lokmangal College of Agriculture, Wadala, Solapur	B	NO	YES	NO	NO	NO	YES	YES	YES
41	6211A	BAIF Development Research Foundation, Uruli-Kanchan.	C	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
42	6455A	Krishna College of Agriculture, Rethare Bk. Satara	C	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
7. Kolhapur Region											
43	7156A	Krishi Vigyan Kendra, Talasande, Kolhapur	A	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
44	71191	D.Y.Patil College of Agriculture, Talasande, Kolhapur	A	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
45	7286A	Mohanrao Kadam College of Agriculture, Kadegaon.	A	YES	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
46	7287A	Shahu College of Agri-business Management, Sangli	A	YES	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
47	7358A	Govindrao Nikam College of Agriculture,Mandki-Palwan.	A	NO	NO	YES	YES	YES	NO	NO	NO
48	7383A	Sharad Pawar College of Agriculture,Kharavate-Dahiwali.	A	NO	NO	NO	NO	NO	YES	YES	YES
49	7446A	Chatrapati Shivaji College of Agriculture,Oras, Sindudurg.	B	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
50	7458A	Rajaram Marathe College of Agriculture, Phonda Ghat.	C	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
8. Nanded Region											

Sr. No.	Center Code	Name of Agriculture Education Center	Center Grade	Admission Authorization for Academic Programs							
				C1D	T12	T20	T14	P18	T15	T16	T17
51	84112	Manjra Krishi Vigyan Kendra, Latur	A	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
52	8708A	Krishi Vigyan Kendra, Jintur Road, Parbhani	A	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
53	8806A	Krishi Vigyan Kendra, Tondapur,Hingoli	A	YES	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
54	85209	Krishi Vigyan Kendra, Sagroli, Nanded	A	YES	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
55	8570A	College of Agriculture, Naigaon Bz. Nanded	B	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
56	8827A	College of Agriculture, Tondapur, Hingoli	B	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
57	85198	NSB College of Agriculture, Markhel, Nanded	B	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
58	8481A	College of Agriculture, Udgir, Latur.	C	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
59	8760A	Rajiv Gandhi College of Agriculture, Parabhani	C	NO	YES	YES	YES	YES	NO	NO	NO
		Number of Centers Authorized:		22	56	56	56	56	18	18	18
		Number of Admission Capacity: **18000**		1320	3360	3360	3360	3360	1080	1080	1080

1. C1D: Certificate in Gardening/Mali Training
2. T12: Foundation in Agricultural Sciences
3. T20: Diploma in Horticulture
4. T14: Diploma in Agribusiness Management
5. P18: Diploma in Agro-Journalism
6. T15: Diploma in Fruit Production
7. T16: Diploma in Vegetable Production
8. T17: Diploma in Floriculture & Landscape Gardening

3. उपलब्ध कृषि शिक्षणक्रम

प्रमाणपत्र शिक्षणक्रम

1. माळी प्रशिक्षण प्रमाणपत्र: Certificate in Gardening (Program Code : C1D)
2. कृषि अधिष्ठान अभ्यासक्रम: Foundation in Agriculture (Program Code : T12)

पदविका शिक्षणक्रम

1. उद्यानविद्या पदविका: Diploma in Horticulture (Program Code : T20)
2. कृषिव्यवसाय व्यवस्थापन पदविका: Diploma in Agri-Business Mngt. (Program Code : T14)
3. कृषि पत्रकारिता पदविका: Diploma in Agro-Jounalism (Program Code : P18)
4. फळबागा उत्पादन पदविका: Diploma in Fruit Production (Program Code : T15)
5. भाजीपाला उत्पादन पदविका: Diploma in Vegetable Production (Program Code : T16)
6. फुलशेती व प्रांगणउद्यान पदविका: Diploma in Floriculture & Landscape Gardening (Program Code : T17)

1. माळी प्रशिक्षण प्रमाणपत्र शिक्षणक्रम (C1D)

AGR-101 : बागकामाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती

AGR-102 : फळे, भाजीपाला व फुलझाडांची लागवड

AGR-103 : रोपवाटिका व्यवस्थापन

AGR-104 : प्रांगण उद्यान

2. उद्यानविद्या पदविका शिक्षणक्रम

प्रथम वर्ष : कृषि-अधिष्ठान (T12)

AGR-201 : मृदशास्त्राची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती

AGR-202 : वनस्पतिवाढीची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती

AGR-203 : पीक संरक्षणाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती

AGR-204 : पीक उत्पादनाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती

द्वितीय वर्ष : उद्यानविद्या पदविका (T20)

AGR-225 : उद्यानविद्या मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती

AGR-226 : फळे, भाजीपाला व फुलांचे उत्पादन

AGR-227 : रोपवाटीका व्यवस्थापन

AGR-228 : प्रांगण उद्यान विकास

3. कृषिव्यवसाय व्यवस्थापन पदविका शिक्षणक्रम

प्रथम वर्ष : कृषि-अधिष्ठान (T12)

AGR-201 : मृदशास्त्राची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-202 : वनस्पतिवाढीची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-203 : पीक संरक्षणाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-204 : पीक उत्पादनाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती

द्वितीय वर्ष : कृषिव्यवसाय व्यवस्थापन (T14)

AGR-217 : कृषिव्यवसाय व्यवस्थापनाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-218 : कृषिव्यवसाय व्यवस्थापन : भाग I
AGR-219 : कृषिव्यवसाय व्यवस्थापन : भाग II
AGR-220 : कृषिव्यवसाय संज्ञापनाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती

4. कृषि-पत्रकारिता पदविका शिक्षणक्रम

प्रथम वर्ष : कृषि-अधिष्ठान (T12)

AGR-201 : मृदशास्त्राची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-202 : वनस्पतिवाढीची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-203 : पीक संरक्षणाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-204 : पीक उत्पादनाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती

द्वितीय वर्ष : कृषि-पत्रकारिता (P18)

AGR-221 : कृषि-पत्रकारितेची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-222 : कृषि संज्ञापन आणि पत्रकारिता
AGR-223 : आधुनिक पत्रकारिता : ओळख आणि कार्यपद्धती
AGR-224 : कृषिपूरक उद्योग

5. फळबागा उत्पादन पदविका शिक्षणक्रम

प्रथम वर्ष : कृषि-अधिष्ठान (T12)

AGR-201 : मृदशास्त्राची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-202 : वनस्पतिवाढीची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-203 : पीक संरक्षणाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-204 : पीक उत्पादनाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती

द्वितीय वर्ष : फळबागा उत्पादन (T15)

AGR-205 : फळबागा लागवडीची मूलतत्त्वे व कार्यपद्धती
AGR-206 : फळांचे व्यापारी उत्पादन : भाग I
AGR-207 : फळांचे व्यापारी उत्पादन : भाग II
AGR-208 : फळांची काढणी, हाताळणी व विक्रीव्यवस्था

6. भाजीपाला उत्पादन पदविका शिक्षणक्रम

प्रथम वर्ष : कृषि-अधिष्ठान (T12)

AGR-201 : मृदशास्त्राची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-202 : वनस्पतिवाढीची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-203 : पीक संरक्षणाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-204 : पीक उत्पादनाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती

द्वितीय वर्ष : भाजीपाला उत्पादन (T16)

AGR-209 : भाजीपाला लागवडीची मूलतत्त्वे व कार्यपद्धती
AGR-210 : भाजीपाल्याचे व्यापारी उत्पादन : भाग I
AGR-211 : भाजीपाल्याचे व्यापारी उत्पादन : भाग II

AGR-212 : भाजीपाल्याची काढणी, हाताळणी व विक्रीव्यवस्था

7. फुलशेती व प्रांगणउद्यान पदविका शिक्षणक्रम

प्रथम वर्ष : कृषि-अधिष्ठान (T12)

AGR-201 : मृदशास्त्राची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-202 : वनस्पतिवाढीची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-203 : पीक संरक्षणाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-204 : पीक उत्पादनाची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती

द्वितीय वर्ष : फुलशेती व प्रांगणउद्यान (T17)

AGR-213 : फुलशेतीची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती
AGR-214 : फुलांचे व्यापारी उत्पादन : भाग I
AGR-215 : फुलांचे व्यापारी उत्पादन : भाग II
AGR-216 : फुलांची काढणी, हाताळणी आणि प्रांगणउद्यान

4. कृषि शिक्षणक्रम प्रवेशासाठी शैक्षणिक पात्रता, प्रवेश क्षमता व कालावधी

कृषि शिक्षणक्रमाच्या प्रवेशासाठी खालीलप्रमाणे प्रवेश पात्रता परीक्षेतील प्राप्त गुण विचारात घेऊन गुणवत्ता याद्या तयार करण्यात येतील.

1. **माळी प्रशिक्षण प्रमाणपत्र शिक्षणक्रम :** इयत्ता 10 वी पास/नापास परीक्षेतील शेकडागुण.
2. **कृषि अधिष्ठान शिक्षणक्रम :** इयत्ता 12 वी पास/नापास परीक्षेतील शेकडा गुण किंवा माळी प्रशिक्षण प्रमाणपत्र परीक्षेतील शेकडागुण. किंवा महाराष्ट्र शासनाने मान्यता दिलेल्या 12वी समकक्ष शिक्षणक्रमातील शेकडा गुण.
3. **उद्यानविद्या पदविका/कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन पदविका/कृषि पत्रकारिता पदविका/फळबागा उत्पादन पदविका/भाजीपाला उत्पादन पदविका/फुलशेती व प्रागंण उद्यान पदविका शिक्षणक्रम :** मुक्त विद्यापीठाच्या कृषि अधिष्ठान परीक्षेतील शेकडा गुण किंवा कृषि विद्यापीठाच्या कृषि पदविका किंवा समकक्ष पदवी परीक्षेतील शेकडा गुण.

कृषि शिक्षणक्रम प्रवेश क्षमता व कालावधी

अ.क्र.	*कृषि शिक्षणक्रम*	*एका केंद्रावरील प्रवेश क्षमता*	*शिक्षणक्रम कालावधी*	*माध्यम*
1.	माळी प्रशिक्षण प्रमाणपत्र शिक्षणक्रम	60	1 वर्ष	मराठी
2.	कृषि अधिष्ठान अभ्यासक्रम (सर्व पदविका प्रथम वर्ष)	60	1 वर्ष	मराठी
3.	उद्यानविद्या पदविका शिक्षणक्रम	60	2 वर्ष	मराठी
4.	कृषिव्यवसाय व्यवस्थापन पदविका शिक्षणक्रम	60	2 वर्ष	मराठी
5.	कृषि पत्रकारिता पदविका शिक्षणक्रम	60	2 वर्ष	मराठी
6.	फळबागा उत्पादन पदविका शिक्षणक्रम	60	2 वर्ष	मराठी
7.	भाजीपाला उत्पादन पदविका शिक्षणक्रम	60	2 वर्ष	मराठी
8.	फुलशेती व प्रांगणउद्यान पदविका शिक्षणक्रम	60	2 वर्ष	मराठी

शिक्षणक्रम वार्षिक शुल्क

मुक्त विद्यापीठाच्या सर्व कृषि शिक्षणक्रमांचे शुल्क हे प्रती अभ्यासक्रमासाठी रु. 1500 आणि प्रती शिक्षणक्रमासाठी रु. 6000 याप्रमाणात निश्चित करण्यात आले आहे.

क्र.	*शिक्षणक्रमाचे नाव*	*शिक्षणक्रम शुल्क (रु.)*	*विद्यापीठाचा हिस्सा (रु.)*	*शिक्षणकेंद्रांचा हिस्सा (रु.)*
1.	माळी प्रशिक्षण प्रमाणपत्र शिक्षणक्रम	6000	3000	3000
2.	कृषि अधिष्ठान अभ्यासक्रम	6000	3000	3000
3.	उद्यानविद्या पदविकाशिक्षणक्रम	6000	3000	3000
4.	कृषिव्यवसाय व्यवस्थापन पदविका शिक्षणक्रम	6000	3000	3000
5.	कृषि पत्रकारिता पदविका शिक्षणक्रम	6000	3000	3000
6.	फळबागा उत्पादन पदविका शिक्षणक्रम	6000	3000	3000
7.	भाजीपाला उत्पादन पदविका शिक्षणक्रम	6000	3000	3000

8.	फुलशेती व प्रांगणउद्यान पदविका शिक्षणक्रम	6000	3000	3000

कृषि शिक्षणक्रम शुल्क विवरण तक्ता

अ.क्र.	*खर्चाचे शीर्षक*	*प्रमाणपत्र शिक्षणक्रम*	*पदविका शिक्षणक्रम*
(A)	**मुक्त विद्यापीठ हिस्सा**	**3000**	**3000**
1.	शिक्षणक्रम नोंदणी शुल्क	100	100
2.	शैक्षणिक शुल्क	1000	1000
2.	इतर फी	150	150
4.	परीक्षा/मूल्यमापन व प्रमाणपत्र	1000	1000
5.	विद्याशाखा विकसन व परिरक्षण	750	750
(B)	**कृषि शिक्षणकेंद्र हिस्सा**	**3000**	**3000**
1.	शिक्षणकेंद्र प्रमुख मानधन	130	130
2.	शिक्षणकेंद्र संयोजन व मानधन	130	130
3.	शिक्षणकेंद्र लेखापाल मानधन	100	100
4.	शिक्षणकेंद्र सहाय्यक मानधन	80	80
5.	शिक्षणकेंद्र शिपाई मानधन	60	60
6.	मार्गदर्शक प्राध्यापक मानधन	1000	1000
7.	कृषि शिक्षणकेंद्र परिचलन व विकसन	1500	1500
	एकूण	6000	6000

टिप: मार्गदर्शक प्राध्यापकांच्या मानधनामध्ये अंतर्गत परीक्षा घेणे, उत्तरपत्रिका तपासणे आणि निकाल तयार करणे इत्यादी कामांचा समावेश आहे.

5. कृषि शिक्षणक्रम प्रवेश सूचना व आरक्षण

कृषि विज्ञान विद्याशाखेतील सर्व कृषि शिक्षणक्रमांना महाराष्ट्र शासनाच्या आरक्षण धोरणानुसार गुणानुक्रमानुसार खालील तक्त्यामध्ये दिल्याप्रमाणे प्रत्येक कृषि शिक्षणक्रमासाठी एकूण 60 विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात येतात.

अ. क्र.	*सामाजिक आरक्षण वर्ग*	*शासनमान्य आरक्षण (%)*	*एकूण प्रवेश संख्या*
1.	अनुसुचित जाती : Scheduled Caste (SC)	13.00	08
2.	अनुसुचित जमाती: Scheduled Tribe (ST)	07.00	04
3.	विमुक्त जाती : Vimukta Jati (VJ-A)	03.00	02
4.	भटक्या जमाती : Nomadic Tribe (NT-B)	02.50	02
5.	भटक्या जमाती: Nomadic Tribe (NT-C)	03.50	02
6.	भटक्या जमाती : Nomadic Tribe (NT-D)	02.00	01
7.	इतर मागासवर्ग: Other Backward Class (OBC)	19.00	11
8.	आर्थिक व सामाजिक दृष्ट्या मागासवर्ग : Economically & Socially Backward Class (ESBC)	16.00	10
9.	आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल घटकांसाठी : Economically Weaker Section (EWS) *	10.00	6
10.	सर्वसाधारण वर्ग : General (Open)	24.00	14
		100.00	60

*** अनुक्रमांक 9 वरील सामाजिक आरक्षणाचा लाभ घेण्यासाठी विद्यार्थ्याने प्रवेशाच्या वेळी सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्र. राआधो 4019/प्र. क्र. 31/16-अ, दि. 12/02/2019 मधील परिशिष्ट – अ आणि परिशिष्ट – ब प्रमाणे प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक आहे.**

वरील आरक्षणाशिवाय वरील सर्व आरक्षण वर्गांमध्ये पुढील आरक्षण समांतर पद्धतीने सम प्रमाणात समाविष्ट करण्यात येईल.

अ. क्र.	*समांतर आरक्षण वर्ग*	*शासनमान्य आरक्षण (%)*	*एकूण प्रवेश संख्या*
1.	महिला : Women	30	18
2.	प्रकल्प बाधीत व्यक्ती : Project Affected Person (PAP)	04	02
3.	अपंग व्यक्ती : Physically Handicapped (PH)	05	02
4.	स्वातंत्र्य सैनिकांची मुले: Freedom Fighter (FF)	02	01

5.	आजी/माजी सैनिकांची मुले : Defence Person (DP)	02	01

कृषि शिक्षणक्रमाच्या प्रवेशासाठी प्रवेश क्षमता विभागणी तक्ता

Total Seats	*60*		*Reservation for other than Social*					
Category	*Social Reservation*	*Pure*	*Female*	*PAP*	*FF*	*DP*	*PH*	*Total*
% Reservation		57.00	30.00	4.00	2.00	2.00	5.00	100.00
Seats As Per%		34.20	18.00	2.40	1.20	1.20	3.00	60.00
SC	13.00	4.45	2.34	0.31	0.16	0.16	0.39	7.80
ST	7.00	2.39	1.26	0.17	0.08	0.08	0.21	4.20
VJ-A	3.00	1.03	0.54	0.07	0.04	0.04	0.09	1.80
NT-B	2.50	0.86	0.45	0.06	0.03	0.03	0.08	1.50
NT-C	3.50	1.20	0.63	0.08	0.04	0.04	0.11	2.10
NT-D	2.00	0.68	0.36	0.05	0.02	0.02	0.06	1.20
OBC	19.00	6.50	3.42	0.46	0.23	0.23	0.57	11.40
SEBC	16.00	5.47	2.88	0.38	0.19	0.19	0.48	9.60
EWS	10.00	3.42	1.80	0.24	0.12	0.12	0.30	6.00
Open	24.00	8.21	4.32	0.58	0.29	0.29	0.72	14.40
Total Seats	100.00	34.20	18.00	2.40	1.20	1.20	3.00	60.00

PH = Physically Handicapped Person, FF= Freedom Fighter, DP= Defense Personnel, PAP= Project Affected Person.

कृषि शिक्षणक्रम प्रवेशासाठी सूचना:

1. सर्व कृषि शिक्षणक्रमांच्या प्रवेशासाठी आपणास हवा असलेला **प्रथम प्रवेश अर्ज (Pre-Admission Form) मुक्त कृषि शिक्षण केंद्रावर विनाशुल्क उपलब्ध आहे.** सदर प्रथम प्रवेश अर्ज भरून त्यासोबत आपण निवडलेल्या शिक्षणक्रमाच्या प्रवेशासाठी **जन्म दाखला, पात्रता परीक्षा गुणपत्रक, जात आरक्षण प्रमाणपत्र, अन्य समांतर आरक्षण प्रमाणपत्र, आर्थिक अउन्नत उत्पन्न गट प्रमाणपत्र (Non Creamy Layer Certificate) (तीन वर्षांच्या आतील)** या कागदपत्रांच्या साक्षांकित सत्यप्रती (Attested Copies) जोडून **मुक्त कृषि शिक्षण केंद्रावर ऑनलाईन पद्धतीने प्रवेश अर्ज भरण्यात यावा.**
2. प्रवेशाची गुणवत्ता यादी जाहीर झाल्यानंतर दिलेल्या मुदतीमध्ये रितसर प्रवेश अर्ज (Admission Form) आणि प्रवेश शुल्क भरून आपला प्रवेश निश्चित करून घेणे बंधनकारक आहे.
3. सामाजिक मागास संवर्गात असूनही जातीचे प्रमाणपत्र अथवा समांतर आरक्षण प्रमाणपत्र सादर करू न शकणाऱ्या विद्यार्थ्यांना गुणवत्ता यादी तयार करताना सर्वसाधारण(Open) संवर्गात धरून प्रवेश देण्यात येतो.
4. अनुसूचित जाती (SC) आणि अनुसूचित जमाती (ST) या विद्यार्थ्यांशिवाय इतर सर्व मागास संवर्गातील विद्यार्थ्यांनी आर्थिक अउन्नत उत्पन्नगट प्रमाणपत्र (Non Creamy Layer Certificate) प्रथम प्रवेश अर्जासोबत न जोडल्यास त्यांना सर्वसाधारण (Open) संवर्गात धरून प्रवेश देण्यात येतो.
5. विशेष मागासवर्गातील (Special Backward Class : SBC) विद्यार्थ्यांना 2% म्हणजेच 1 जागेवर गुणवत्ता यादीमधील इतर मागास वर्गामध्ये शिल्लक राहीलेल्या जागेवर प्रतिक्षा यादी (Waiting List) च्या वेळी प्रवेश देण्यात येतो.
6. एखाद्या कृषि शिक्षणक्रमासाठी प्राप्त झालेल्या एकूण प्रथम प्रवेश अर्जाची (Pre-Admission Form) संख्या 60 पेक्षा कमी असल्यास गुणवत्ता यादी तयार न करता सर्व विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात येतो.
7. विद्यार्थ्यांना एकापेक्षा जास्त शिक्षणक्रमांसाठी आणि एका पेक्षा जास्त कृषि शिक्षण केंद्रांवर प्रथम प्रवेश अर्ज (Pre-Admission Form) भरता येतो. **मात्र गुणवत्ता यादी जाहीर झाल्यानंतर कोणत्याही एकाच कृषि शिक्षणक्रमास आणि एकाच कृषि शिक्षण केंद्रावर प्रवेश अर्ज (Admission Form) भरता येतो.**
8. **प्रवेशासाठी विद्यार्थ्यांची गुणवत्ता यादी जाहीर झाल्यानंतर पहिल्या गुणवत्ता यादीनुसार (First Merit List Admission Round) दिलेल्या मुदतीमध्ये प्रवेश देण्यात येईल. प्रथम गुणवत्ता यादी संपल्यानंतर दुसऱ्या गुणवत्ता यादीतील (Second Merit List Admission Round) विद्यार्थ्यांना गुणवत्तेनुसार प्रवेश देण्यात येईल आणि त्यानंतर तिसऱ्या गुणवत्ता यादीनुसार (Third Merit List Admission Round) प्रवेश देण्यात येईल.**

6. कृषि शिक्षणक्रम मूल्यमापन पद्धती

मुक्त विद्यापीठामार्फत 10 बिंदू श्रेणी पद्धती (10 Point Grading System) राबविण्यात येत आहे. आपण निवडलेल्या शिक्षणक्रमाचे अंतर्गत मूल्यमापन आणि अंतिम मूल्यमापन अशा दोन भागात मूल्यमापन करण्यात येते.

1. अंतर्गत मूल्यमापन

अंतर्गत मूल्यमापनामध्ये मुक्त कृषि शिक्षण केंद्रामार्फत प्रत्येक विषयासाठी 20 गुणांची लेखी परीक्षा आणि 20 गुणांची प्रात्यक्षिक परीक्षा संपर्कसत्र वेळापत्रकामध्ये दिलेल्या दिनांकास आयोजित करण्यात येते. 20 गुणांच्या लेखी परीक्षेसाठी 20 वस्तुनिष्ठ प्रश्न (MCQ) विचारले जातात. 20 गुणांच्या प्रात्यक्षिक परीक्षेमध्ये, 10 गुणांसाठी दिलेल्या प्रयोगांची कार्यपद्धती लिहून प्रयोग करून दाखविणे आणि 10 गुण दिलेल्या 10 नमुन्यांबाबत विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे देण्यासाठी आहेत.

अंतर्गत लेखी परीक्षेसाठी अर्धा तास आणि अंतर्गत प्रात्यक्षिक परीक्षेसाठी दोन तास वेळ दिला जातो.

2. अंतिम मूल्यमापन

अंतिम मूल्यमापनामध्ये मुक्त विद्यापीठामार्फत प्रत्येक विषयासाठी 80 गुणांची लेखी परीक्षा आणि 80 गुणांची प्रात्यक्षिक परीक्षा परीक्षाकेंद्रावर आयोजित करण्यात येते. 80 गुणांच्या लेखी परीक्षेसाठी प्रत्येकी 5 गुणांचे 16 प्रश्न विचारले जातात.

80 गुणांच्या प्रात्यक्षिक परीक्षेमध्ये, 30 गुण दिलेल्या दोन प्रयोगांची कार्यपद्धती लिहून प्रयोग करून दाखविणे, 30 गुण दिलेल्या 15 नमुन्यांबाबत विचारलेल्या प्रश्नांसाठी, 10 गुणांची तोंडी परीक्षा आणि 10 गुण कार्यपुस्तिकेला आहेत.

अंतिम लेखी परीक्षेसाठी आणि अंतिम प्रात्यक्षिक परीक्षेसाठी प्रत्येकी तीन तास वेळ दिला जातो.

टीप : कोणताही कृषि शिक्षणक्रम यशस्वीरित्या पूर्ण करून प्रमाणपत्र मिळविण्यासाठी विद्यार्थ्याने प्रत्येक अभ्यासक्रमाची लेखी परीक्षा आणि प्रात्यक्षिक परीक्षांमध्ये स्वतंत्रपणे किमान 50 टक्के गुण मिळविणे आवश्यक आहे.

गुणांनुसार श्रेणीविवरण तक्ता

गुण (%)	*श्रेणी*	*श्रेणी भार*	*श्रेणी वर्णन*
75 पेक्षा जास्त	O	10	प्राविण्यासह प्रथम श्रेणी
70 ते 74.99	A+	9	उच्च प्रथम श्रेणी
65 ते 69.99	A	8	प्रथम श्रेणी
60 ते 64.99	B+	7	उच्च द्वितीय श्रेणी
55 ते 59.99	B	6	द्वितीय श्रेणी
50 ते 54.99	C	5	उत्तीर्ण श्रेणी
50 पेक्षा कमी	F	0	अनुत्तीर्ण

7. मुक्त कृषि शिक्षण केंद्रांची संपर्कासाठी विभागवार यादी

- **अमरावती विभाग**

1. **बडनेरा (1244A):** कृषि विज्ञान केंद्र, श्रम साधना प्रतिष्ठान, दुर्गापूर, बडनेरा, अमरावती -444 701.
   फोन: (0721) 2580606, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9922410177 / 9921333611
2. **अमरावती (12125):** श्री. शिवाजी कृषि महाविद्यालय, अमरावती-444 603
   फोन: (0721) 2664595, 2665687, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9422157253 / 9226173610
3. **अमरावती (12126):** शिवाजी उद्यानविद्या महाविद्यालय, अमरावती-444 603
   फोन: (0721) 2576109, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9423407789 / 9890928410
4. **तिवसा (12127):** राजाभाऊ देशमुख कृषि महाविद्यालय, तिवसा, जि. अमरावती-444 903
   फोन: (07225) 277479, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 8956833889 / 9823342293
5. **जळगाव जामोद (1326A):** गणपतराव इंगळे कृषि महाविद्यालय, वरवट रोड,जळगाव जामोद, जि. बुलढाणा-443 402
   फोन: (07266) 224231, 264487, 221660, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9850342894 / 9860331666
6. **हिवरा (बु.) (1359A):** विवेकानंद कृषि महाविद्यालय, हिवरा बुद्रुक, ता. मेहकर, जि.बुलढाणा-443 301
   फोन: (07268) 264487, 264556, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9767897310 /9657177762
7. **बुलढाणा (1380A):** डॉ. राजेंद्र गोडे कृषि महाविद्यालय, जालना-अजिसपूर रोड, बुलढाणा- 443 001
   फोन: (07262) 287211, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9561971939 / 9011221125
8. **देऊळगावराजा (1381A):** समर्थ कृषि महाविद्यालय, देऊळगावराजा, जि.बुलढाणा- 443 204
   फोन: (07261) 232226, 202450, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9423731081 / 9403269526

9. **यवतमाळ (1471A):** मारोतराव वादाफळे कृषि महाविद्यालय, गुरुनानक नगर, गोधणी रोड, यवतमाळ-445 001
फोन: (07232) 244925, 245484, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 8275107212 / 9421774209

- **औरंगाबाद विभाग**

10. **गेवराई तांडा (2183A):** कृषि महाविद्यालय, पैठणरोड, गेवराई तांडा, ता.जि.औरंगाबाद-431 005
फोन: (0240) 2694425, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9404013610 / 9011740861
11. **बीड (2233A):** केएसके काकू कृषि महाविद्यालय, अहमदनगर रोड, बीड, ता. जि. बीड -431 122
फोन: 9403016101 / 9422743572
12. **आष्टी (2249A):** शाहू, फुले, आंबेडकर कृषि महाविद्यालय, आष्टी, ता. आष्टी, जि. बीड-414 203
फोन: (02441) 233520, 232436, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9860832201 / 9890302806
13. **जालना (2302A):** कृषि विज्ञान केंद्र, सरदार पटेल रोड, खरपुडी, जालना- 431 203
फोन: (02482) 235586, 237326, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 7350013146 / 7350013147
14. **औरंगाबाद (21153):** सी.एस.एम.एस.एस. कृषि महाविद्यालय, कांचनवाडी, जि. औरंगाबाद- 431 002
फोन: (0240) 2376248, 2376655, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9423454411/ 9423142110
15. **जालना (21154):** कृषि महाविद्यालय, सरदार पटेल रोड, खरपुडी,जालना -431 203
फोन: (02482) 232775, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 7350013160 / 7350013162
16. **गांधेली (21207):** नानासाहेब कदम कृषि महाविद्यालय, गांधेली, ता.जि.औरंगाबाद-431 005
फोन: 8308134155 / 9423739052

- **मुंबई विभाग**

17. **रोहा (3218A):** कृषि विज्ञान केंद्र, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, किल्ला-रोहा, पो.धाटाव, जि.रायगड-410201
फोन: (02194) 203108, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9421136032 / 9422089636
18. **आचळोली (3290A) :** कृषि महाविद्यालय, आचळोली, ता. महाड, जि. रायगड-402305,
फोन: 8605827236 / 9850433074
19. **कोसबाड (3512A):** कृषि विज्ञान केंद्र, गोखले शिक्षण संस्था, कोसबाड हिल, ता. डहाणू, जि. पालघर-401 703
फोन: (02528) 241439, 241074, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9890577525/9673730858
20. **सरळगांव (35139) :** कृषि महाविद्यालय, सरळगाव, ता. मुरबाड, जि. ठाणे-421401,
फोन: 9921815904 / 7875077829

- **नागपूर विभाग**

21. **वरोरा (4278A):** आनंद निकेतन कृषि महाविद्यालय, आनंदवन, वरोरा, जि. चंद्रपूर- 442 914
फोन-(07176) 282158, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9767892489 / 8999552576
22. **नागपूर (4409A):** कृषि महाविद्यालय, डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, नागपूर-440 001
फोन (0712) 2530683, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9970070923 / 8275039522

- **नाशिक विभाग**

23. **दहेगाव (5105A):** कृषि विज्ञान केंद्र, मारुतराव घुले पाटील शिक्षण संस्था, दहेगाव, ता. नेवासा, जि. अहमदनगर-414 605
फोन: (02427) 255303, 255525, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9657721407 / 8805985205
24. **मालदाड (5189A):** श्रमशक्ती कृषि महाविद्यालय, मालदाड, ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर-422 608
फोन: (02425)265092, 265199, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9890408093/ 9096640651
25. **सोनई (51146):** कृषि महाविद्यालय, सोनई ता. नेवासा, जि. अहमदनगर-414 105
फोन: (02427) 231769, 231363, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9850537670 / 9271914212
26. **मिरजगांव (51147):** सदगुरू कृषि महाविद्यालय, मिरजगाव, ता. कर्जत, जि. अहमदनगर 414401
फोन: (02489) 263153, 263853, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9423830088 / 7722053508
27. **पाल (5325A):** कृषि विज्ञान केंद्र, सातपुडा विकास मंडळ, पाल, ता. रावेर, जि. जळगाव-425 504
फोन: (02584) 288439, 288525, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9403673674 / 9420110527
28. **नाशिक (5416A):** कृषि विज्ञान केंद्र, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक-422 222.
फोन: (0253) 2230698, 2340340, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9403774654 / 9422773602
29. **नाशिक (54302):** मराठा विद्याप्रसारक समाजाचे कर्मयागी दुलाजी सिताराम पाटील कृषि महाविद्यालय, जि. नाशिक-422 005
फोन: (0253) 2577536, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 8888893586 / 9689585916
30. **बाभुळगाव (54392):** कृषि महाविद्यालय, बाभुळगाव, ता. येवला, जि. नाशिक-423 401,
फोन: (02559) 225040, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 8329567552 / 9545015325
31. **मालेगाव (5412A):** मुरलीधर स्वामीजी उद्यानविद्या महाविद्यालय, महात्मा गांधी विद्यामंदिर, मालेगाव कॅम्प, ता. मालेगाव, जि. नाशिक-425 412, फोन: (02554) 250039, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 7720020751/ 9765165500
32. **नंदुरबार (5510A):** कृषि विज्ञान केंद्र, डॉ. हेडगेवार सेवा समिती, मु. पो. कोळदा, ता. नंदुरबार, जि. नंदुरबार-425 412
फोन: (02564) 240544, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 9657323334 / 9850768876
33. **शहादा (5511A):** के. व्ही. पटेल कृषि महाविद्यालय, लोणखेडा, शहादा, जि. नंदुरबार-425 409
फोन: (02565)229562, 229740, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 09423258024 / 9822248081

- **पुणे विभाग**

34. **उरुळीकांचन (6211A):** भारतीय कृषि औद्योगिक प्रतिष्ठान, उरुळीकांचन, ता.हवेली, जि.पुणे-412 202
फोन: (020) 26926248, 26926347, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9423177597, 9423229383
35. **नारायणगाव (6222A):** कृषि-व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, नारायणगाव, ता. जुन्नर, जि. पुणे-411 410
फोन: (02132) 242697, 244697, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9766692514 / 9970196268
36. **बारामती (62341):** कृषि महाविद्यालय, बारामती कृषि प्रतिष्ठान, शारदानगर, माळेगाव कॉलनी, जि. पुणे-413 115
फोन: (02112) 255518, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9422519142 / 9422518159
37. **फलटण (6407A):** श्रीमंत शिवाजी राजे कृषि महाविद्यालय, जिंती पूल, फलटण, जि. सातारा-415 523
फोन: (02166) 222908, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9423884887 / 7588627323
38. **रेठरे (बु) (6455A):** कृष्णा कृषि महाविद्यालय, रेठरे बु. ता. कराड, जि. सातारा-415 108
फोन: (02164) 266420, 266625, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 8805235987 / 8275456243
39. **राजमाची (6461A):** दादासाहेब मोकाशी कृषि महाविद्यालय, राजमाची (सदाशिवगड), ता. कराड, जि. सातारा-415 105
फोन: (02164) 646067, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 7798366966 / 9921443029
40. **सोलापूर (6517A):** कृषि विज्ञान केंद्र, शबरी प्रतिष्ठान, सोलापूर-बार्शी रोड, गट नं. 22 / 1 ब, मु. खेड, पो. केगाव, ता. उत्तर सोलापूर, सोलापूर-413 255 फोन: (0217) 2350359, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9422648295 / 9422370798
41. **वडाळा (6587A):** लोकमंगल कृषि महाविद्यालय, मु.पो. वडाळा, ता. उत्तर सोलापूर, जि. सोलापूर-413 222
फोन: (0217) 2735521, 246468, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9923404691 / 9665433452
42. **अकलुज (65106):** रत्नाई कृषि महाविद्यालय, अकलुज, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर-413101
फोन: (02185) 227191, 222476, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9860875729 / 9960267353

- **कोल्हापूर विभाग**

43. **तळसंदे (7156A):** कृषि विज्ञान केंद्र, तळसंदे, ता. हातकणंगले, जि. कोल्हापूर-416 112
फोन: (0230) 2479099, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9423862713 / 9823158781
44. **तळसंदे (71191):** डी. वाय. पाटील कृषि महाविद्यालय, तळसंदे, ता. हातकणंगले, जि. कोल्हापूर-416112
फोन: (0230) 2479299, 2600899, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9823381191 / 9764217677
45. **कडेगाव (7286A):** मोहनराव कदम कृषि महाविद्यालय, सोनसळ, हिंगणगाव, ता. कडेगाव, जि. सांगली-415 304
फोन: (02347) 242700, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9371690015 / 7588586958
46. **सांगली (7287A):** छत्रपती शाहू महाराज कृषि-व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, विलिंग्डन महाविद्यालय परिसर, विश्रामबाग, जि. सांगली-416 415, फोन: (0233) 2601147,26011342, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9850078588 / 8275031484
47. **मांडकी-पालवण (7358A):** गोविंदराव निकम कृषि महाविद्यालय, मांडकी-पालवण, ता. चिपळूण, जि. रत्नागिरी-415641
फोन: (02355) 233005, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 7588918175 / 7588868705
48. **खरवते दहिवली (7383A):** शरद पवार कृषि महाविद्यालय, खरवते दहिवली, ता. चिपळूण, जि. रत्नागिरी-415606
फोन: (02355) 243640, 243644, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9423296868 / 9881993296
49. **फोंडाघाट (7458A):** राजाराम मराठे कृषि महाविद्यालय, फोंडाघाट, ता. कणकवली, जि. सिंधुदुर्ग-416 601
फोन: (02367) 280533, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9423584958 / 8275629567
50. **किर्लोस (7446A):** छत्रपती शिवाजी कृषि महाविद्यालय, किर्लोस, ता. कुडाळ, जि. सिंधुदुर्ग-416 812
फोन: (02362) 228909, 228120, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 7557809927 / 9421262321

- **नांदेड विभाग**

51. **उदगीर (8481A):** कृषि महाविद्यालय, डोंगर शेळकी तांडा, ता. उदगीर, जि. लातूर-413 517
फोन: (02385) 214666, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 8600679248 / 9923343236
52. **लातूर (84112):** मांजरा कृषि विज्ञान केंद्र, अतिरिक्त एम.आय.डी.सी. लातूर-413 531
फोन: (02382) 267411, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9404957511 / 9422469021
53. **नायगाव (बाजार) (8570A):** कृषि महाविद्यालय, नायगाव (बाजार), ता. नायगाव, जि. नांदेड-431 709.
फोन: (02465) 263399, 262599, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 7588526664 / 9503508041
54. **मरखेल (85198):** नेताजी सुभाषचंद्र बोस कृषि महाविद्यालय, मरखेल ता. देगलूर, जि. नांदेड-431 718
फोन: (02463) 256666, केंद्र संयोजक: 9975144232 / 9965116571
55. **सगरोळी (85209):** कृषि विज्ञान केंद्र, सगरोळी, ता. बिलोली, जि. नांदेड-431 731.
फोन: (02465) 227757, 227848. केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9890382130 / 8380984068
56. **परभणी (8708A):** कृषि विज्ञान केंद्र, जिंतूर रोड, परभणी-431 404.
फोन: (02452) 223045, 228447, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9421386929 / 9860370000
57. **परभणी (8760A):** राजीव गांधी कृषि महाविद्यालय, जिंतूर रोड, परभणी-431 404
फोन: (02452) 223045, 232201, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9890918389 / 9404738603
58. **तोंडापूर (8806A):** कृषि विज्ञान केंद्र, वारंगा फाटा, तोंडापूर, ता.कळमनुरी, जि. हिंगोली- 431 701
फोन: (02456) 221493, केंद्र प्रमुख / संयोजक: 9765390976 / 9767272033

59. **तोंडापूर (8827A):** कृषि महाविद्यालय, वारंगा फाटा, तोंडापूर, ता.कळमनुरी, जि. हिंगोली- 431 701
फोन: (02456) 202893, केंद्र प्रमुख / संयोजकः 7588675564 / 9657936736

8. मुक्त विद्यापीठ विभागीय केंद्रे व विद्यापीठ संपर्कसूची

1. **अमरावती** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे अमरावती विभागीय केंद्र, व्ही. एम. व्ही. वलगाव रोड, पोस्ट व्ही. एम. व्ही., अमरावती-444604, फोन (0721) 2531445, 2531210 मो. : 9422247292
   (कार्यक्षेत्र : अमरावती, अकोला, बुलढाणा, यवतमाळ)
2. **औरंगाबाद** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे औरंगाबाद विभागीय केंद्र, सर्व्हे नं. 41, सैनिकी मुलांच्या वसतिगृहाजवळ, नंदनवन कॉलनी, छावणी, औरंगाबाद-431 002 फोन (0240) 2371066, 2371077 मो. : 9422247293
   (कार्यक्षेत्र : औरंगाबाद, जालना, बीड, उस्मानाबाद)
3. **मुंबई** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे मुंबई विभागीय केंद्र, द्वारा जगन्नाथ शंकरशेठ म.न.पा.ची मराठी प्राथमिक शाळा, दुसरा मजला, फ्रेअर ब्रीज (साऊथ), नाना चौक, ग्रँट रोड (प.)-400 007
   फोन (022) 23874180, 23874183, 23874177, मो.: 9403774534
   (कार्यक्षेत्र : मुंबई, ठाणे, रायगड, पालघर)
4. **नागपूर** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे नागपूर विभागीय केंद्र, सुभेदार हॉल, विद्यापीठ क्रीडा परिसर, लॉ कॉलेज कॅम्पस, रविनगर चौक, नागपूर-440 001, फोन (0712) 2553724, 2553725 मो. : 9422247295
   (कार्यक्षेत्र : नागपूर, चंद्रपूर, वर्धा, भंडारा, गडचिरोली, गोंदिया)
5. **नाशिक** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे नाशिक विभागीय केंद्र, नाशिक महानगरपालिकेची जुनी इमारत, दुसरा मजला, नवीन पंडित कॉलनी, नाशिक -422 002, फोन (0253) 2317063, 2576756 मो. : 9422247297
   (कार्यक्षेत्र : नाशिक, धुळे, जळगाव, अहमदनगर, नंदूरबार)
6. **पुणे** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे पुणे विभागीय केंद्र, शाहीर अण्णाभाऊ साठे प्रशालागृह, महापालिका शाळा क्र.5 (मुलांची), 654, सदाशिव पेठ हौदासमोर, कुमठेकर मार्ग, पुणे -411 030, फोन (020) 24457914, 24491107, मो. : 9422247298, **(कार्यक्षेत्र : पुणे, सातारा, सोलापूर)**
7. **कोल्हापूर** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे कोल्हापूर विभागीय केंद्र, शिवाजी विद्यापीठ परिसर पोस्ट ऑफीसजवळ, विद्यानगर कोल्हापूर-416 004, फोन (0231) 2607022, 2607023 मो. : 9422247294
   (कार्यक्षेत्र : कोल्हापूर, सांगली, रत्नागिरी, सिंधूदुर्ग)
8. **नांदेड** : य.च.म.मुक्त विद्यापीठाचे नांदेड विभागीय केंद्र, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ परिसर, नानकवाडी कमान, सैनिकी मुलांचे वसतिगृहाशेजारी, झरी रोड, विष्णूपूरी, नांदेड-431 603, फोन (02462) 229940, 283038
   (कार्यक्षेत्र: नांदेड, परभणी, लातूर, हिंगोली)

विद्यापीठातील संपर्कासाठी (आपल्या कामाच्या स्वरूपानुसार खालील व्यक्तीशी संपर्क साधावा)

1. **कृषि शिक्षणक्रम प्रवेश प्रक्रियेसंबंधी:** श्री. विजय अहिरराव, वरिष्ठ सहायक
   कृषि विज्ञान विद्याशाखा, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक-422 222
   फोन (0253) 2230340.
2. **कृषि शिक्षणक्रम परीक्षा वेळापत्रक व निकालासंबंधी:** श्री. किशोर शिंदे, वरिष्ठ सहायक (परीक्षा कक्ष)
   यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक-422 222
   फोन (0253) 2230313, मो.: 9403774583
3. **कृषि शिक्षणक्रम प्रवेश नोंदणीसंबंधी:** श्री. रमेश वाघ, सहायक (नोंदणी कक्ष)
   यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक-422 222
   फोन (0253)2230580
4. **पुस्तक वितरणासंबंधी:** सौ. मिना वाडीले, सहायक कुलसचिव, भांडार विभाग
   यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक-422 222
   फोन (0253) 2230107, मो.: 9422245482

9. कृषि शिक्षणक्रम विद्यार्थ्यांसाठी सर्वसाधारण सूचना

9.1 सर्व कृषि शिक्षणक्रम विद्यार्थ्यांसाठी सर्वसाधारण सूचना

1. **एका विद्यार्थ्यास एका वेळी केवळ एकाच कृषि शिक्षणकेंद्रावर एकाच कृषि शिक्षणक्रमासाठी प्रवेश घेता येईल.**
2. कृषि शिक्षणक्रमासाठी घेतलेला प्रवेश रद्द केल्यास विद्यार्थ्यास **प्रवेश शुल्काचा कोणताही भाग परत केला जात नाही.**
3. शिक्षणक्रम शुल्कामध्ये सर्व प्रकारच्या शुल्कांचा समावेश आहे. मात्र पुनर्पपरीक्षा देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी विहीत परीक्षा शुल्कासह पुनर्परीक्षा अर्ज नवीन प्रवेश कालावधीमध्येच कृषि शिक्षण केंद्रावर जमा करावेत आणि अंतर्गत परीक्षेला वेळापत्रकाप्रमाणे वेळोवेळी उपस्थित रहावे.
4. **पुनर्परीक्षार्थी विद्यार्थ्यांनी अंतिम परीक्षेसाठी एक अथवा अधिक पेपरसाठी एकूण परीक्षा शुल्क म्हणून रुपये 500=00 भरावे लागतील.**
5. विद्यापीठाला आपण वेळोवेळी केलेला पत्रव्यवहार, फी भरल्याच्या पावत्या, बँक चलन यासाठी स्वतंत्र फाईल तयार करावी. विद्यापीठाने दिलेला कायम नोंदणी क्रमांक (PRN = Permanent Registration Number) प्रत्येक वेळी पत्रव्यवहार करताना लिहिणे आवश्यक आहे. आपला PRN मुक्त कृषिशिक्षण केंद्राकडून प्राप्त करून घ्यावा.
6. सर्व कृषि शिक्षणक्रमांसाठी सर्व मुक्त कृषिशिक्षण केंद्रांवर पहिले संपर्कसत्र दरवर्षी 1 ऑगस्ट रोजी सकाळी 10.00 वाजता सुरू होते. आपण कृषि शिक्षणकेंद्राकडून पत्राची वाट न पाहता केंद्रावर संपर्क सत्रासाठी उपस्थित राहावे. आपण प्रवेश घेतलेल्या शिक्षणक्रमाची पुस्तके मुक्त कृषिशिक्षण केंद्रावरून प्राप्त करून घ्यावीत. याबाबत विद्यापीठाशी कोणताही पत्रव्यवहार करू नये.
7. **एकूण 36 संपर्क सत्रांपैकी किमान 50% म्हणजे एकूण 18 संपर्कसत्रांना उपस्थित नसलेल्या विद्यार्थ्यांना अंतिम परीक्षेला बसता येत नाही. आपण प्रवेश घेतलेल्या मुक्त कृषि शिक्षणकेंद्रावरच अंतिम परीक्षेला उपस्थित राहणे बंधनकारक आहे.**

9.2 विद्यार्थ्यांना संपर्कसत्रासाठी सूचना:

1. **महाराष्ट्रातील सर्व कृषि शिक्षण केंद्रांवर खालील वेळापत्रकाप्रमाणे सकाळी 10 ते 1 वाजता बौद्धिक भाग आणि दुपारी 2 ते 5 वाजता प्रात्यक्षिक भाग याप्रमाणे संपर्कसत्रे होतील.**
2. **आपण प्रवेश घेतलेल्या शिक्षणक्रमास बौद्धिक आणि प्रात्यक्षिक संपर्क सत्रांना स्वतंत्रपणे 50% पेक्षा कमी उपस्थिती असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना अंतिम परीक्षेला बसता येणार नाही.**
3. नियमीत (Regular) विद्यार्थ्यांची अंतर्गत परीक्षा सकाळी 10:00 ते 12:30 या वेळेत होईल. (बौद्धिक परीक्षा पेपर- सकाळी 10:00 ते 10:30 आणि प्रात्यक्षिक परीक्षा पेपर सकाळी10:30 ते 12:30 वाजता) आणि पुर्नपरीक्षार्थी (Repeater) विद्यार्थ्यांची परीक्षा दुपारी 14:00 ते 16:30 या वेळेत होईल. (बौद्धिक परीक्षा पेपर- दुपारी 14:00 ते 14:30 आणि प्रात्यक्षिक परीक्षा पेपर दुपारी 14:30 ते 16:30 वाजता).
4. नियमीत (Regular) विद्यार्थी व पुर्नपरीक्षार्थी (Repeater) विद्यार्थ्यांसाठी स्वतंत्र प्रश्नपत्रिका काढण्यात यावी.

10. सर्व कृषि शिक्षणक्रमांसाठी संपर्कसत्र वेळापत्रक

माळी प्रशिक्षण प्रमाणपत्र शिक्षणकम (ऑगस्ट 2019 ते जानेवारी 2020)

संपर्क-सत्र क्र.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T(Theory):** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P(Practical):** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
01	01.08.2019		संयुक्त संपर्कसत्र : मुक्त कृषि-शिक्षणाची संकल्पना आणि वाटचाल, वार्षिक संपर्कसत्र आराखडा आणि पुस्तकांचे वितरण, सूचना, शंका-समाधान
02	03.08.2019	AGR-101	T: 1. फळे, भाजीपाला आणि फुलांचे महत्त्व; 2. फळे, भाजीपाला आणि फुलझाडांसाठी हवामान; 3. फळे, भाजीपाला आणि फुलझाडांसाठी लागणारी जमीन P : 1. परसबागेचा नकाशा तयार करुन आखणी करणे, 2. बागेतील जमिनीची तपासणी व माती परीक्षण करणे
03	04.08.2019	AGR-101	T: 1. फळझाडे, भाजीपाला व फुलझाडे यांच्या लागवडीच्या पद्धती, 2. बागेसाठी जमीन ,तिचा विकास आणि संरक्षण, 3. बागेची आखणी आणि लागवड P: 1. बागेतील झाडाझुडपांची खड्डा खोदून लागवड, 2. बागेतील कुंड्यांची निवड करुन झाडे लावणे
04	10.08.2019	AGR-101	T: 1. झाडांच्या वाढीसाठी आवश्यक अन्नद्रव्ये, 2. सेंद्रिय आणि रासायनिक खते, 3. बागेसाठी पाण्याचे नियोजन P: 1. बागकामासाठी लागणाऱ्या साधनांची ओळख आणि वापर करणे, 2. काडीकचऱ्यापासून कंपोस्ट खत तयार करणे
05	11.08.2019	AGR-101	T: 1. बागेमध्ये आच्छादनाचा वापर, 2. बागेतील झाडांची छाटणी, वळण आणि आधार देणे, 3. उत्पादन वाढविण्याच्या विशेष पद्धती P: 1. घरच्या घरी गांडूळखत (व्हर्मिकंपोस्ट) तयार करणे
06	24.08.2019	AGR-101	T: 1. बागेमध्ये संजीवकांचा वापर, 2. बागेतील आंतरपिके आणि आंतरमशागत, 3. तणे आणि तणांचे नियंत्रण P: 1. बागेतील झाडांना पाणी देणे
07	25.08.2019	AGR-101	T: 1. बागेतील रोग आणि त्यांचे नियंत्रण, 2. बागेतील किडी आणि त्यांचे नियंत्रण, 3. फळांची काढणी व हाताळणी P: 1. बागेतील झाडांना खते देणे
08	07.09.2019	AGR-101	T: 1. भाजीपाला काढणी व हाताळणी, 2. फुलांची काढणी व हाताळणी, 3. अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: 1. बागेतील झाडांना आधार देणे व संरक्षण करणे
09	**08.09.2019**		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 1 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
10	14.09.2019	AGR-102	T: 1. आंबा व काजू लागवड, 2. केळी आणि लिंबूवर्गीय फळझाडांची लागवड, 3. नारळ, सुपारी आणि चिकू लागवड P: 1. बागेतील झाडांना आधार व वळण देणे, 2. झाडांना खते देण्याच्या पद्धतीचा अभ्यास करणे
11	15.09.2019	AGR-102	T: 1. पेरु, पपई व अंजीर लागवड, 2. डाळिंब व आवळा लागवड, 3. चिंच, बोर, सीताफळ लागवड P: 1. पॉलीटनेलमध्ये भाजीपाला व फुझाडांची रोपे तयार करणे, 2. आंबा मोहोराचे संरक्षण करणे
12	21.09.2019	AGR-102	T: 1. टोमॅटो, वांगी व मिरची लागवड, 2. कोबीवर्गीय भाज्यांची लागवड, 3. वेलवर्गीय भाज्यांची लागवड P: 1. बोरीच्या झाडांची छाटणी करणे, 2. फळझाडांचा बहार धरणे
13	22.09.2019	AGR-102	T: 1. शेंगावर्गीय भाज्यांची लागवड, 2. कांदा, लसूण, बटाटा व भेंडी लागवड, 3. मूळभाज्या आणि कंदभाज्या लागवड, P: 1. वेलवर्गीय भाज्यांची बांधणी करणे
14	05.10.2019	AGR-102	T: 1. पालेभाज्यांची लागवड, 2. शेवगा, कढीपत्ता व हादगा लागवड, 3. अपारंपरिक भाजीपाला लागवड P: 1. कंदवर्गीय फुलझाडांची लागवड करणे

संपर्क-सत्र क्र.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T(Theory):** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P(Practical):** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
15	06.10.2019	AGR-102	T: 1. गुलाब, झेंडू, ॲस्टर व झिनिया लागवड; 2. कार्नेशन, जरबेरा व आर्किड लागवड; 3. शेवंती, डेलिया व गेलार्डिया लागवड P: 1. गुलाबाची छाटणी करणे
16	12.10.2019	AGR-102	T: 1. निशिगंधा, ग्लॅडिओलस व लिली लागवड; 2. जस्मीनची लागवड P: 1. फळे, भाजीपाला व फुलांची परिपक्वतेच्या लक्षणांवरुन काढणी करणे
17	13.10.2019	AGR-102 पुरवणी पुस्तिका	T: 1. फळे, भाजीपाला, फुले प्रक्रिया व मूल्यवृद्धी 2. तुती, स्ट्रॉबेरी उत्पादन तंत्रज्ञान 3. फणस, कोकम, अननस उत्पादन तंत्रज्ञान P: 1. आंबा, आवळा व डाळिंब प्रक्रिया तंत्रज्ञानाचा अभ्यास करणे, 2. टोमॅटो व पालेभाज्या प्रक्रिया तंत्रज्ञानाचा अभ्यास करणे.
18	19.10.2019	AGR-102 पुरवणी पुस्तिका	T: 1. ॲव्होकॅडो, जांभूळ, करवंद उत्पादन तंत्रज्ञान 2. मसाला पिकांचे उत्पादन तंत्रज्ञान 3. परसबागेतील संद्रिय पिक उत्पादन तंत्रज्ञान P: 1. मसाला पिकांची ओळख व लागवड तंत्रज्ञानाचा अभ्यास करणे
19	20.10.2019	AGR-102 पुरवणी पुस्तिका	T: 1. आळिंबी आणि स्पिरुलिना उत्पादन तंत्रज्ञान 2. सुगंधी व औषधी वनस्पती उत्पादन तंत्रज्ञान, 3. नियंत्रित वातावरणातील पिक उत्पादन तंत्रज्ञान P: 1. आळिंबी आणि स्पिरुलिना उत्पादन पद्धतींचा अभ्यास करणे.
20	09.11.2019	AGR-102 पुरवणी पुस्तिका	T: 1. रोपवाटिका व बागेतील यांत्रिकीकरण पद्धती, 2. अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: 1. आधुनिक भाजीपाला रोपवाटिकेतील तंत्रज्ञानाचा अभ्यास करणे.
21	10.11.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपरः 2 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
22	16.11.2019	AGR-103	T: 1. रोपवाटिका स्थापनेची कार्यपद्धती, 2. रोपवाटिकेसाठी जागेची निवड आणि पूर्वतयारी, 3. रोपवाटिकेतील मातृवृक्षाची लागवड आणि संगोपन P: 1. रोपवाटिकेचा नकाशा/आराखडा तयार करून आखणी करणे, 2. रोपवाटिकेसाठी लागणाऱ्या विविध साहित्य व साधनांचा अभ्यास.
23	17.11.2019	AGR-103	T: 1. रोपवाटिकेतील अभिवृद्धीसाठी माध्यमे आणि साहित्य, 2. रोपवाटिकेसाठी विविध हत्यारे व अवजारे, 3. रोपवाटिकेतील अभिवृद्धी गृहे P: 1. रोपवाटिकेमधील अभिवृद्धी माध्यमांचा अभ्यास करणे, 2. वनस्पतींची बियांपासून अभिवृद्धी करणे
24	23.11.2019	AGR-103	T: 1. रोपवाटिकेत झाडांची शाखीय अभिवृद्धी व उतिसंवर्धन, 2. रोपवाटिकेतील झाडांची बियांपासून अभिवृद्धी, 3. रोपवाटिकेतील अभिवृद्धीसाठी संजीवकाचा वापर P: 1. वनस्पतींची शाखीय पद्धतीने अभिवृद्धी करणे, 2. रोपवाटिकेत वाफे तयार करुन ते निर्जंतुक करणे
25	24.11.2019	AGR-103	T: 1. रोपवाटिकेत झाडांच्या कलमा-रोपांचे संरक्षण, 2. रोपवाटिकेमधील झाडांच्या कलमांची निगा, 3. कलमा रोपांचे विक्रीसाठी संस्करण P: 1. कलमा-रोपांची बदलणी / पुनर्लागवड करणे
26	07.12.2019	AGR-103	T: 1. रोपवाटिकेतील मजुर व्यवस्थापन, 2. कलमा-रोपांचे विक्रीसाठी वर्गिकरण व प्रदर्शनीय मांडणी, 3. रोपवाटिकेतील वाफे आणि गृहांचे निर्जंतुकीकरण P: 1. रोपवाटिकेत अभिवृद्धीसाठी लागणाऱ्या विविध संजीवकांची द्रावणे, मिश्रणे करणे
27	08.12.2019	AGR-103	T: 1. प्लॅन्ट लायबरी संकल्पना व कार्यपद्धती, 2. रोपवाटिकेतील वर्षभरातील निविष्ठा व कामांचे नियोजन, 3. रोपवाटिकेतील खर्चाचे अंदाजपत्रक व आर्थिक नियोजन P: 1. रोपवाटिकेतील अभिवृद्धिगृहांचा अभ्यास करणे
28	14.12.2019	AGR-103	T: 1. शासनाच्या रोपवाटिका विकास योजना, 2. रोपवाटिकेचे अर्थशास्त्र, 3. अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: 1. रोपवाटिकेत कामाचे आणि खर्चाचे अंदाजपत्रक तयार करणे
29	15.12.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपरः 3 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
30	21.12.2019	AGR-104	T: 1. परसबाग, 2. बागबगिचा आराखडा, 3. बागेतील सजीव आणि निर्जीव घटक P: 1. परसबागेचा आराखडा तयार करणे, 2. प्रांगणउद्यानातील सजीव, निर्जीव घटक मांडणीचा अभ्यास करणे

संपर्क-सत्र क्र.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T(Theory):** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P(Practical):** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
31	22.12.2019	AGR-104	T: 1. बागेतील बांधकामे, 2. हिरवळीचे प्रकार, 3. बागेतील झुडपांचे प्रकार P: 1. बागेतील झाडांचे संरक्षण करणे, 2. बागेत हिरवळ (लॉन) तयार करणे
32	04.01.2020	AGR-104	T: 1. कुंपण आणि कडांचे प्रकार, 2. शोभिवंत पानांची, फुलांची झुडपे, 3. घरात ठेवण्यासाठी शोभिवंत झाडांची निवड P: 1. पाण्यातील वनस्पतींची लागवड करणे, 2. मातीव्यतिरिक्त माध्यमांचा उपयोग करुन झाडांची लागवड
33	05.01.2020	AGR-104	T: 1. निवडुंगाचे प्रकार, 2. लतावेलींचे प्रकार, 3. माड (पाम) आणि बांबू P: 1. काचपात्रातील बाग तयार करणे
34	11.01.2020	AGR-104	T: 1. ऑकिड, 2. वामन वृक्ष (बोनसाय), 3. पाण्यात वाढणाऱ्या शोभिवंत वनस्पती P: 1. टांगण्यासाठी (हँगिंग बास्केट) कुंड्या तयार करणे
35	12.01.2020	AGR-104	T: 1. प्रेक्षणीय झाडे, 2. गच्चीवरील बाग, 3. खडकबाग P: 1. झाडांपासून बोन्साय तयार करणे
36	18.01.2020	AGR-104	T: 1. पुष्परचना, 2. प्रदर्शनात सहभाग, 3. अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: 1. फुलांच्या विविध पुष्परचनांचा अभ्यास करणे
37	19.01.2020		**अंतर्गत परीक्षा पेपरः 4 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**

कृषि-अधिष्ठान शिक्षणकम (ऑगस्ट 2019 ते फेब्रुवारी 2020)

संपर्क-सत्र क्र.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T(Theory):** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P(Practical):** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
01	01.08.2019		संयुक्त संपर्कसत्र : मुक्त कृषि-शिक्षणाची संकल्पना आणि वाटचाल, वार्षिक संपर्कसत्र आराखडा आणि पुस्तकांचे वितरण, सूचना, शंका-समाधान
02	03.08.2019	AGR-201	T: 1. मृदा, मृदांचे महत्त्व आणि मृदा घटक; 2. खडक आणि खनिजे; 3. मृदानिर्मिती व जमिनीचा उभा छेद P :1. खडक व खनिजे ओळखणे, 2. जमिनीच्या उभ्या छेदांचा अभ्यास करणे
03	04.08.2019	AGR-201	T: 1. मातीच्या कणांचे गुणधर्म आणि जमिनीची संरचना, 2. जमिनीतील सेंद्रिय पदार्थ, जमिनीचे भौतिक व रासायनिक गुणधर्म, 3. जमिनीतील पाणी P: 1. पृथःकरणासाठी मातीचा नमुना घेणे, रंग व तापमान मोजणे, 2. जमिनीचा पोत तपासणे
04	10.08.2019	AGR-201	T: 1. महाराष्ट्रातील जमिनी व त्यांचे गुणधर्म; 2. जमिनीची धूप आणि मृदसंधारण; 3. मृदा सर्वेक्षण, वर्गीकरण व पाणलोट क्षेत्र P: 1. जमिनीचा सामू, विद्युतवाहकता मोजणे, 2. जमिनीतील उपलब्ध नत्र, स्फुरद व पालाश काढणे
05	11.08.2019	AGR-201	T: 1. वनस्पतीला लागणारी पोषक अन्नद्रव्ये; 2. वनस्पतीतील अन्नद्रव्यांची कमतरता आणि उपलब्धता, 3. जमिनीची सुपीकता, उत्पादन क्षमता व खतांचा संतुलित वापर P: 1. कंपोस्ट,व्हमिकंपोस्ट व निळे-हिरवे शेवाळ खत तयार करणे
06	24.08.2019	AGR-201	T: 1. मृदा चाचणी, वनस्पती पृथक्करण आणि खतांचे व्यवस्थापन; 2. पाणी परीक्षण आणि सेंद्रिय खते, 3. सेंद्रिय खतांची निर्मिती P: 1. माती परीक्षण अहवाल वाचन करुन पिकांसाठी मिश्र, संयुक्त खतांची मात्रा ठरविणे
07	25.08.2019	AGR-201	T: 1. जिवाणूखते निर्मिती आणि सेंद्रिय शेती, रासायनिक खते आणि रासायनिक खतांचा वापर; 2. संयुक्त खते, मिश्रखते आणि द्रवरुप खते P: खतांचे नमुने गोळा करुन त्यांचे अन्नद्रव्यांच्या प्रकारानुसार वर्गीकरण करणे
08	07.09.2019	AGR-201	T:1. खतांची साठवण आणि हाताळणी,2.रासायनिक खत विषयक नियंत्रण कायदा P: 1. अन्नद्रव्यांची कमतरता लक्षणे अभ्यासून मुख्य व सूक्ष्म अन्नद्रव्यांची उपाययोजना करणे
09	08.09.2019	AGR-201 पुरवणी पुस्तिका	T: 1. चुनखडीयुक्त जमिनी, गुणधर्म व व्यवस्थापन, 2. जमिन आरोग्य व व्यवस्थापन 3. मृद व जल प्रदुषण P: 1. जमिनीतील उपलब्ध लोह, मंगल, जस्त, तांबे आणि बोरॉन तपासणी करणे
10	14.09.2019	AGR-201 पुरवणी पुस्तिका	T: 1. अन्नद्रव्य व्यवस्थापन, 2. दुरस्थ संवेदन यंत्र (रिमोट सेन्सिंग) जी.पी.एस., जी.आय.एस. 3. अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: 1. सिंचनाच्या पाण्याची प्रत तपासणे, 2. उभ्या पिकातील अन्नद्रव्यांची त्वरीत तपासणी करणे.
11	15.09.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 1 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
12	21.09.2019	AGR-202	T :1. वनस्पतीशास्त्राची ओळख व शाकीय अंगे, 2. वनस्पतीमधील जननीक अंगांची रचना व कार्य, 3. वनस्पती पेशी, ऊती व ऊतिसमूह P: 1. वनस्पतींचे मूळ, खोड, पानांचे रुपांतर, 2. फुलांचे विविध भाग व बिजवर्गीकरण, एकदल, द्विदल वनस्पती गुणधर्म अभ्यासणे.
13	22.09.2019	AGR-202	T: 1. मुळ, खोड व पानांची अंतररचना; 2. सपुष्प वनस्पतींचे वर्गीकरण; 3. द्रावणे, कलिले आणि वनस्पती पेशी P: 1. द्रावणे, कलिले, आम्ल, अल्कलींचे गुणधर्म, 2. सहजिवी नत्र स्थिरीकरण, श्वसन भागाकार, इ.
14	05.10.2019	AGR-202	T: 1. वनस्पतीमधील पाणी शोषण व वितरण; 2. प्रकाश संश्लेषण व श्वसन; 3. वनस्पती वाढ व नियंत्रके, P: 1. बियाण्यातील सुप्तावस्था, पिकातील ताणांचा अभ्यास, 2. मेंडेलचा नियम, फुलांची निरिक्षणे घेणे व सेल्फिंग पद्धतीचा अभ्यास करणे.
15	06.10.2019	AGR-202	T: 1. वनस्पतीमधील पुनरुत्पादक वाढ, विविध ताण व शरीरकियाशास्त्र आणि पिकांचे

संपर्क-सत्र क्र.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T(Theory):** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P(Practical):** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
			उत्पादन, 2. रोपपैदास शास्त्राची ओळख व रोपपैदाशीची मूलतत्त्वे, 3. स्वपरागीत व परपरागीत पिकातील रोपपैदास पद्धती P: 1. बियाणे निर्मिती क्षेत्रास भेट व प्रकियांची नोंद, 2. बियाणे प्रक्रिया केंद्र व बियाणे परिक्षण
16	12.10.2019	AGR-202	T: 1. दर्जेदार बियाणेनिर्मितीची मूलतत्त्वे व कार्यपद्धती; 2. बियाणे निर्मिती, 3. बिजप्रक्रिया व परीक्षण P: 1. वनस्पती जैव तंत्रज्ञान आणि जननिक अभियांत्रीकीतील उदाहरणे अभ्यासणे, 2. संगरीत बियाणे निर्मितीच्या पद्धती व बीजप्रक्रिया, 3. बियाणे-परीक्षण, विक्री व बियाणे कायदा.
17	13.10.2019	AGR-202	T: 1. वनस्पती जैव तंत्रज्ञानाची ओळख व उतिसंवर्धन, 2. सूक्ष्म प्रवर्धने व निलंबित संवर्धने, कॅलस संवर्धन; 3. ऊतिसंवर्धने व रोप पैदास P: 1. उतिसंवर्धन प्रयोगशाळेस भेट देऊन रचना, कार्ये, उपकरणे यांचा अभ्यास करणे
18	19.10.2019	AGR-202	T: 1. पिकांची जननिक रुपांतरे, 2. व्यापारी तत्त्वावर सूक्ष्म प्रवर्धन, P: 1. उतिसंवर्धित ऊस, केळी पिक लागवड क्षेत्रास भेट व अभ्यास करणे
19	20.10.2019	AGR-202 पुरवणी पुस्तिका	T: 1. पीक वाण संरक्षण व शेतकरी हक्क कायदा-2001, 2. भाजीपाला, नगदी पिके व चारा पिके बिजोत्पादन, 3. अन्नघटक : शोषण, चयापचय आणि नत्र व लिपीड अभिकरण P: 1. पीक वाण संरक्षण व शेतकरी हक्क कायदा-2001अंतर्गत वाणांची नोंद करणेसाठी अर्ज भरणे, 2. भाजीपाला बियाणे काढण्याच्या पद्धती आणि प्रात्यक्षिके
20	09.11.2019	AGR-202 पुरवणी पुस्तिका	T: 1. पिक सुधारणेची चिन्हांकृत निवड पद्धत, 2. अवर्षण आणि क्षार प्रतिकारक्षम रोप पैदास, 3. अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: 1. वनस्पतीच्या अंगकांमध्ये नत्र व प्रथिनांचे प्रमाण अभ्यास करण्याच्या पद्धती व प्रक्रिया यांचा अभ्यास करणे, 2. वनस्पतींच्या वाढीच्या विविध अवस्थांवर तणांच्या होणाऱ्या परिणामांचे तुलनात्मक सांख्यिकीयदृष्ट्या पृथ्थकरण करणे, 3. स्वपरागिकरण पुंकेसर काढणे आणि परागीकरण पद्धत
21	10.11.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 2 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
22	16.11.2019	AGR-203	T :1. किटकशास्त्र परिचय, 2. कीड व्यवस्थापन, 3. नुकसानकारक किडी व उपयुक्त कीटक P: 1. कीटकाच्या शरीररचनेचा अभ्यास करणे, 2. कीटकांच्या जीवनकमांचा अभ्यास करणे
23	17.11.2019	AGR-203	T: 1. पीक-संरक्षण साधने, निगा व देखभाल, 2. जैविक कीडनाशके व त्यांचे उत्पादन तंत्र, 3. अन्नधान्ये व कडधान्यावरील प्रमुख किडी P :1. पिकांवरील नुकसानकारक आणि उपयुक्त कीटकांचा अभ्यास, 2. जैविक कीडनाशक, रोगनाशकांचा वापर करणे
24	23.11.2019	AGR-203	T: 1. गळीत धान्ये व नगदी पिकांवरील किडी, 2. फळझाडांवरील किडी, 3. भाजीपाल्यावरील किडी P: 1. पिक संरक्षण साधनांची ओळख, वापर, दुरुस्ती, निगा राखणे; 2. पिकांवरील रोगाच्या लक्षणांवरुन रोग ओळखणे
25	24.11.2019	AGR-203	T :1. फुलझाडे आणि पॉलिहाऊसमधील किडी, 2. वनस्पतीच्या रोगांची ओळख आणि महत्त्व, 3. पिकाच्या रोगावर वातावरणाचा परिणाम P: 1. बुरशीजन्य रोगाचा जीवनक्रम अभ्यासणे
26	07.12.2019	AGR-203	T: 1. बुरशीजन्य व जिवाणुजन्य रोग, 2. विषाणुजन्य व मायकोप्लाझमाजन्य रोग, 3. जैविक रोगनाशके उत्पादनतंत्र P: 1. फवारणीसाठी कीटकनाशके व बुरशीनाशकाचे द्रावण तयार करणे
27	08.12.2019	AGR-203	T :1. अन्नधान्ये व कडधान्यावरील रोग, 2. गळीत धान्ये व नगदी पिकांवरील रोग, 3. फळझाडांवरील रोग P: 1. धान्य साठवणुकीतील किडींचा अभ्यास करणे
28	14.12.2019	AGR-203	T: 1. भाजीपाल्यावरील रोग, 2. फुलझाडे आणि पॉलिहाऊसमधील रोग

संपर्क-सत्र क्र.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T(Theory):** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P(Practical):** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
			P: 1. उंदीर आणि गोगलगायींचा बंदोबस्त करणे
29	15.12.2019	AGR-203 पुरवणी पुस्तिका	T: 1. पिकांवरील किडींचे वर्गिकरण व त्यांचा उद्रेक होण्याची कारणे, 2. पिकांवरील रोगांचा उद्रेक होण्याची कारणे, 3. किड संर्व्हेक्षण, प्रादुर्भावाचा अंदाज व व्यवस्थापनाच्या आधुनिक पद्धती P: 1. अन्नधान्य, कडधान्य, गळीतधान्ये व नगदी पिकावरील किडींची ओळख व नुकसानीचा प्रकार, 2. अन्नधान्य, कडधान्य, गळीतधान्य, व नगदी पिकावरील रोगांची ओळख व नुकसानीचा प्रकार
30	21.12.2019	AGR-203 पुरवणी पुस्तिका	T: 1. रोगांचे सर्वेक्षण, प्रादुर्भावाचा अंदाज व व्यवस्थापनाच्या आधुनिक पद्धती, 2. पिकांमधील सुत्रकृमींचे व्यवस्थापन, 3. अंतर्गत परीक्षेबाबत सूचना P: 1. फळझाडे, भाजीपाला, फुलझाडे व पॉलीहाऊसमधील पिकांवरील किडींची ओळख आणि नुकसानीचा प्रकार, 2. फळझाडे, भाजीपाला, फुलझाडे व पॉलीहाऊसमधील पिकांवरील रोगांची ओळख आणि नुकसानीचा प्रकार, 3. सुत्रकृमींची ओळख आणि नुकसानीचा प्रकार
31	22.12.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 3 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
32	04.01.2020	AGR-204	T :1. कृषिशास्त्राची ओळख, 2. कृषि-हवामानशास्त्र, 3. जमीन P: 1. पर्जन्यमापक, तापमापक, आर्द्रतामापक यंत्राची ओळख, कार्ये अभ्यासणे, 2. बियाण्याला जीवाणुखते, बुरशीनाशकाची बीजप्रक्रिया करणे
33	05.01.2020	AGR-204	T :1. मशागतीचे उद्देश, 2. बियाणे व बीजप्रक्रिया, 3. खते व खत व्यवस्थापन P :1. पिकाला पाणी देण्याच्या विविध पद्धती, 2. पीक-उत्पादनातील विविध आच्छादकांचा अभ्यास करणे
34	11.01.2020	AGR-204	T :1. पाणी व्यवस्थापन, 2. तणे व तण व्यवस्थापन, 3. कोरडवाहू शेती P :1. शेतातील तणांची ओळख व तणनियंत्रणाच्या पद्धतींचा, 2. पीकपद्धतीचा अभ्यास करणे
35	12.01.2020	AGR-204	T :1. पिक व शेती पद्धती, 2. ऊस-उत्पादन तंत्रज्ञान, 3. कापूस-उत्पादन तंत्रज्ञान P :1. ऊसाची सुधारित जोडओळ व पट्टा पद्धतीने लागवड करणे
36	18.01.2020	AGR-204	T :1. भुईमुंग उत्पादन तंत्रज्ञान, 2. सोयाबीन-उत्पादन तंत्रज्ञान, 3. तूर-उत्पादन तंत्रज्ञान P: 1. भुईमुंगातील आंतरमशागतीसाठी विविध औजारांचा वापर करणे
37	19.01.2020	AGR-204	T :1. तृणधान्य उत्पादन तंत्रज्ञान, 2. कडधान्य-उत्पादन तंत्रज्ञान, 3. गळीतधान्य उत्पादन तंत्रज्ञान P :1. भाताची चारसुत्री पद्धतीने लागवड करणे
38	01.02.2020	AGR-204	T :1. चारापिके उत्पादन तंत्रज्ञान, 2. गवतपिके-उत्पादन तंत्रज्ञान P: 1. गळीतधान्य व कडधान्य पिकांमध्ये गंधक व कॅल्शिययमचा जिप्समचा वापर करणे
39	02.02.2020	AGR-204 पुरवणी पुस्तिका	T :1. हवामानातील बदल आणि पिकावरील होणारा परिणाम व उपाययोजना, 2. बटाटा उत्पादन तंत्रज्ञान, 3. तंबाखू उत्पादन तंत्रज्ञान P: 1. हवामान बदलांचा पिकांच्या वाढीवर होणारा परिणाम अभ्यासणे, 2. कृषि अवजारांची ओळख आणि वापर करणे
40	08.02.2020	AGR-204 पुरवणी पुस्तिका	T :1. शुगरबीट उत्पादन तंत्रज्ञान, 2. सेंद्रीय शेती उत्पादन तंत्रज्ञान, 3. अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: 1. बटाटा बेणे निवड आणि लागवड करणे, 2. कृषि संशोधन केंद्रास भेट देऊन विविध पिकांच्या लागवडीचा अभ्यास करणे, 3. गांडूळखत व सेंद्रीय स्लरी उत्पादन करणे
41	09.02.2020		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 4 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**

उद्यानविद्या पदविका (ऑगस्ट 2019 ते जानेवारी 2020)

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T(Theory):** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P(Practical):** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
01	01.08.2019		संयुक्त संपर्कसत्र : मुक्त कृषि-शिक्षणाची संकल्पना आणि वाटचाल, वार्षिक संपर्कसत्र आराखडा आणि पुस्तकांचे वितरण, सूचना, शंका-समाधान.
02	03.08.2019	AGR-225	T: 1. फळे, भाजीपाला आणि फुलांचे महत्त्व 2. फळे, भाजीपाला आणि फुलझाडांसाठी हवामान, 3. फळे, भाजीपाला आणि फुलझाडांसाठी जमीन P: 1. बागेचा नकाशा तयार करुन आखणी, 2. बागेतील जमिनीची तपासणी व माती परीक्षण करणे
03	04.08.2019	AGR-225	T: 1. फळझाडे, भाजीपाला व फुलझाडांच्या लागवडीच्या पद्धती, 2. बागेसाठी जमिन व तिचा विकास आणि संरक्षण, 3. बागेची आखणी आणि लागवड P: 1. बागेतील झाडाझुडपांची खड्डा खोदून लागवड करणे, 2. बागेतील कुंड्यांची निवड करुन झाडे लावणे
04	10.08.2019	AGR-225	T: 1. झाडांच्या वाढीसाठी आवश्यक अन्नद्रव्ये, 2. सेंद्रिय आणि रासायनिक खतांचा वापर, 3. बागेसाठी पाण्याचे नियोजन P: 1. बागकामासाठी लागणाऱ्या साधनांची ओळख आणि वापर करणे, 2. बागेतील काडीकचऱ्यापासून कंपोस्ट खत तयार करणे
05	11.08.2019	AGR-225	T: 1. बागेमध्ये आच्छादनाचा वापर, 2. बागेतील झाडांची छाटणी, वळण आणि आधार, 3. उत्पादन वाढविण्याच्या विशेष पद्धती P: 1. गांडूळखत (व्हर्मिकंपोस्ट) तयार करणे
06	24.08.2019	AGR-225	T: 1. बागेमध्ये संजीवकांचा वापर, 2. बागेतील आंतरपिके आणि आंतरमशागत, 3. तणे आणि तणांचे नियंत्रण P: 1. बागेतील झाडांना पाणी देणे
07	25.08.2019	AGR-225	T: 1. बागेतील रोग आणि त्यांचे नियंत्रण, 2. बागेतील किडी आणि त्यांचे नियंत्रण, 3. फळांची काढणी व हाताळणी P: 1. बागेतील झाडांना खते देणे
08	07.09.2019	AGR-225	T: 1. भाजीपाला काढणी व हाताळणी, 2. फुलांची काढणी व हाताळणी, 3. अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: 1. बागेतील झाडांना आधार देणे व संरक्षण करणे
09	08.09.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 1 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
10	14.09.2019	AGR-226	T: 1. आंबा व काजू उत्पादन, 2. केळी, लिंबूवर्गीय फळझाडांचे उत्पादन, 3. नारळ, सुपारी आणि चिकू उत्पादन P: 1. बागेतील झाडांना आधार व वळण देणे, 2. बागेतील झाडांना खते देण्याच्या पद्धतीचा अभ्यास करणे
11	15.09.2019	AGR-226	T: 1. पेरू, पपई व अंजीर उत्पादन, 2. डाळिंब व आवळा उत्पादन, 3. चिंच, बोर, सीताफळ उत्पादन P: 1. पॉलीटनेलमध्ये भाजीपाला व फुझाडांची रोपे तयार करणे, 2. आंबा मोहोराचे संरक्षण करणे
12	21.09.2019	AGR-226	T: 1. टोमॅटो, वांगी व मिरची उत्पादन, 2. कोबीवर्गीय भाज्यांचे उत्पादन, 3. वेलवर्गीय भाज्यांची उत्पादन P: 1. बोरीच्या झाडांची छाटणी करणे, 2. फळझाडांचा बहार धरणे
13	22.09.2019	AGR-226	T: 1. शेंगावर्गीय भाज्यांचे उत्पादन, 2. कांदा, लसूण, बटाटा व भेंडी उत्पादन, 3. मूळवर्गीय भाज्यांचे उत्पादन P: 1. वेलवर्गीय भाज्यांची बांधणी करणे
14	05.10.2019	AGR-226	T: 1. पालेभाज्यांचे उत्पादन, 2. शेवगा, कढीपत्ता व हादगा उत्पादन, 3. अपारंपरिक भाजीपाला उत्पादन P: 1. कंदवर्गीय फुलझाडांची लागवड करणे
15	06.10.2019	AGR-226	T: 1. गुलाब, झेंडू, ॲस्टर व झिनिया उत्पादन, 2. कार्नेशन, जरबेरा व ऑर्किड उत्पादन, 3. शेवंती, डेलिया व गेलार्डिया उत्पादन, P: 1. गुलाबाची छाटणी करणे

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T(Theory):** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P(Practical):** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
16	12.10.2019	AGR-226	T: 1. निशिगंध, ग्लॅडिओलस व लिली उत्पादन, 2. जस्मीनचे उत्पादन P: 1. फळे, भाजीपाला व फुलांची परिपक्वतेच्या लक्षणांवरुन काढणी करणे
17	13.10.2019	AGR-226 पुरवणीपुस्तिका	T: 1. फळे, भाजीपाला व फुलांचे वर्गीकरण, 2. अतिघनता व उच्चघनता लागवडीच्या पद्धती, 3. फळे, भाजीपाला व फुलांची साठवणूक P: 1. अतिघनता पद्धतीने लागवड केलेल्या पिकांना वळण व छाटणी पद्धतींचा अभ्यास, 2. द्राक्ष पिकाच्या वळण व छाटणीचा अभ्यास करणे
18	19.10.2019	AGR-226 पुरवणीपुस्तिका	T: 1. द्राक्ष उत्पादन, 2. करवंद, फालसा व बेल उत्पादन, 3. सफरचंद व स्ट्रॉबेरी उत्पादन P: 1. फळे व भाजीपाला पिकांच्या बाजारपेठेचा अभ्यास
19	20.10.2019	AGR-226 पुरवणीपुस्तिका	T: 1. पॉलिहाऊस व शेडनेटमधील भाजीपाला उत्पादन, 2. भाजीपाला पिकांचे बिजोत्पादन, 3. अननस व फणस उत्पादन P: 1. फळे, भाजीपाला व फुले साठवणूकीसाठी शीत साखळी व शीतकक्षांचा अभ्यास
20	09.11.2019	AGR-226 पुरवणीपुस्तिका	T: 1. पीअर, पीच व प्लम उत्पादन, 2. अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: 1. शेडनेटमधील भाजीपाला पिकांचे पाणी व खत व्यवस्थापनाचा अभ्यास
21	10.11.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 2 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
22	16.11.2019	AGR-227	T: 1. रोपवाटिका स्थापनेची कार्यपद्धती, 2. रोपवाटिकेसाठी जागेची निवड आणि पूर्वतयारी, 3. रोपवाटिकेतील मातृवृक्षांची लागवड आणि संगोपन P: 1. रोपवाटिकेचा आराखडा तयार करून आखणी करणे, 2. रोपवाटिकेसाठी लागणाऱ्या साधनांचा अभ्यास करणे
23	17.11.2019	AGR-227	T: 1. रोपवाटिकेतील अभिवृद्धीसाठी माध्यमे आणि साहित्य, 2. रोपवाटिकेसाठी विविध हत्यारे व अवजारे, 3. रोपवाटिकेतील अभिवृद्धीगृहे P: 1. रोपवाटिकेमधील अभिवृद्धीच्या माध्यमांचा अभ्यास करणे, 2. वनस्पतींची बियांपासून अभिवृद्धी करणे
24	23.11.2019	AGR-227	T: 1. रोपवाटिकेत झाडांची शाखीय अभिवृद्धी व ऊतिसंवर्धन, 2. रोपवाटिकेतील झाडांची बियांपासून अभिवृद्धी 3. रोपवाटिकेतील अभिवृद्धीसाठी संजीवकाचा वापर P: 1. रोपांची शाखीय पद्धतीने अभिवृद्धी करणे, 2. रोपवाटिकेत वाफे तयार करुन ते निर्जंतुक करणे
25	24.11.2019	AGR-227	T: 1. रोपवाटिकेत झाडांच्या कलमा-रोपांचे संरक्षण, 2. रोपवाटिकेतील झाडांच्या कलमांची निगा, 3. कलमा-रोपांचे विक्रीसाठी संस्करण P: 1. कलमा-रोपांची पुनर्लागवड करणे
26	07.12.2019	AGR-227	T: 1. रोपवाटिकेतील मजूर व्यवस्थापन, 2. कलमा-रोपांचे विक्रीसाठी वर्गिकरण व प्रदर्शनीय मांडणी, 3. रोपवाटिकेतील वाफे आणि अभिवृद्धी गृहांचे निर्जंतुकीकरण P: 1. रोपवाटिकेत अभिवृद्धीसाठी संजीवकांची द्रावणे तयार करणे
27	08.12.2019	AGR-227	T: 1. प्लॅन्ट लायबरी : संकल्पना व कार्यपद्धती, 2. रोपवाटिकेतील वर्षभरातील निविष्ठा व कामांचे नियोजन, 3. रोपवाटिकेतील खर्चाचे अंदाजपत्रक व आर्थिक नियोजन P: 1. रोपवाटिकेतील अभिवृद्धिगृहांचा अभ्यास करणे
28	14.12.2019	AGR-227	T: 1. शासनाच्या रोपवाटिका विकास योजना, 2. रोपवाटिकेचे अर्थशास्त्र, 3. अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: 1. रोपवाटिकेतील कामांचे आणि खर्चाचे अंदाजपत्रक तयार करणे
29	15.12.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपर 3 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
30	21.12.2019	AGR-228	T: 1. परसबाग, 2. बागबगिचा आराखडा, 3. बागेतील सजीव आणि निर्जीव घटक P: 1. परसबागेचा आराखडा तयार करणे, 2. प्रांगणउद्यानातील सजीव व निर्जीव घटकांचा अभ्यास करणे
31	22.12.2019	AGR-228	T: 1. बागेतील बांधकामे, 2. हिरवळीचे प्रकार, 3. बागेतील झुडपांचे प्रकार P: 1. बागेतील झाडांचे संरक्षण करणे, 2. बागेत हिरवळ (लॉन) तयार करणे

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T(Theory):** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P(Practical):** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
32	04.01.2020	AGR-228	T: 1. कुंपण आणि कडांचे प्रकार, 2. शोभिवंत पानांची आणि फुलांची झुडपे, 3. घरात ठेवण्यासाठी शोभिवंत झाडांची, निवड, मांडणी आणि निगा P: 1. पाण्यातील वनस्पतींची लागवड करणे, 2. जमिनीशिवाय झाडांची लागवड करणे.
33	05.01.2020	AGR-228	T: 1. निवडुंगाचे प्रकार, 2. लतावेलींचे प्रकार, 3. माड (पाम) आणि बांबू P: 1. काचपात्रातील बाग तयार करणे
34	11.01.2020	AGR-228	T: 1. ऑर्किड, 2. वामन वृक्ष (बोनसाय), 3. पाण्यात वाढणाऱ्या शोभिवंत वनस्पती P: 1. टांगण्यासाठी (हँगिंग बास्केट) कुंड्या तयार करणे
35	12.01.2020	AGR-228	T: 1. प्रेक्षणीय झाडे, 2. गच्चीवरील बाग, 3. खडकबाग P: 1. झाडांपासून बोन्साय तयार करणे
36	18.01.2020	AGR-228	T: 1. पुष्परचना, 2. प्रदर्शनात सहभाग, 3. अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: 1. फुलांच्या विविध पुष्परचनांचा अभ्यास करणे
37	19.01.2020		**अंतर्गत परीक्षा पेपर 4 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**

कृषिव्यवसाय व्यवस्थापन पदविका (ऑगस्ट 2019 ते जानेवारी 2020)

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
01	01.08.2019		संयुक्त संपर्कसत्र : मुक्त कृषि-शिक्षणाची संकल्पना आणि वाटचाल, वार्षिक संपर्कसत्र आराखडा आणि पुस्तकांचे वितरण, सूचना, शंका-समाधान
02	03.08.2019	AGR-217	T : .1कृषि-अर्थशास्त्राचे स्वरुप आणि व्याप्ती; .2मागणी आणि मागणीचा सिद्धांत; .3पुरवठा आणि पुरवठ्याचा सिद्धांत P: .1कृषिमालाच्या मागणी, पुरवठ्याचा अभ्यास करणे, .2उत्पादन खर्चाच्या विविध घटकांचा अभ्यास करणे
03	04.08.2019	AGR-217	T: .1उपयोगिता विश्लेषण, .2उत्पादन आणि उत्पादनाला प्रभावित करणारे घटक, .3व्यवस्थापनशास्त्र संकल्पना आणि विकास P: .1कृषि वित्त पुरविणाऱ्या संस्थांचा अभ्यास करणे, .2कृषिव्यवसायातील अभिलेखे, .3लेखा पुस्तिकांचा अभ्यास करणे
04	10.08.2019	AGR-217	T: .1कृषिव्यवस्थापन संकल्पना आणि महत्त्व, .2कृषिसाधनस्रोत व्यवस्थापन, .3कृषिव्यवसायातील वित्त व्यवस्थापन P: .1कृषिव्यवसाय वैयक्तिक अंदाजपत्रक तयार करणे, .2देशांतर्गत प्रमुख कृषि-बाजारपेठांचा अभ्यास करणे
05	11.08.2019	AGR-217	T: .1कृषिव्यवसायासाठी विश्लेषणाची साधने, .2कृषि-विपणन : व्याख्या आणि व्याप्ती, .3शेतीमालाच्या विक्रीची कार्ये P: .1कृषिमालाच्या विक्रीव्यवस्थेचा अभ्यास करणे
06	24.08.2019	AGR-217	T: .1देशांतर्गत विपणन, .2शेतीमाल बाजार व्यवस्थेचा खर्च, .3विक्रीव्यवस्थेतील नियमन P: .1कृषिमालाच्या गुणवत्ता मापदंडांचा अभ्यास करणे
07	25.08.2019	AGR-217	T: .1शेतीउत्पादनाची निर्यात ,गरज ,पद्धती आणि कार्ये .2कृषिमाल निर्यातीसाठी बाजारपेठ व मालाचा दर्जा; .3जागतिक व्यापार व माहितीतंत्रज्ञान P: .1कृषिमालाच्या आयात, निर्यात धोरणाचा अभ्यास करणे
08	07.09.2019	AGR-217	T: .1फळे, भाजीपाला निर्यात, .2फुलांची निर्यात .3 ,अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: .1फळे, भाजीपाला आणि फुलांच्या निर्यातीचा अभ्यास करणे
09	08.09.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 1 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
10	14.09.2019	AGR-218	T: .1कृषिसेवा केंद्रांची गरज; .2सुधारित वाणांची उत्पती व निर्मिती; .3रासायनिक खते, रोग आणि कीड प्रतिबंधक औषधे यांचा वापर P: .1कृषिसेवा केंद्र सुरु करण्यासाठी आवश्यक बाबींची माहिती घेणे, .2कृषिसेवा केंद्रामार्फत पुरविण्यात येणाऱ्या सुविधांचा अभ्यास करणे
11	15.09.2019	AGR-218	T: .1कृषिसेवा केंद्र चालविण्यासाठी अर्हता, .2कृषिसेवा केंद्र सुरु करण्याचे नियम व नियामावली, .3कृषिसेवा केंद्राचे आर्थिक नियोजन P: .1कृषिसेवा केंद्राच्या कार्यपद्धतीचा अभ्यास करणे, .2कृषिसेवा केंद्रावर उपलब्ध निविष्ठांची यादी व किंमत मिळविणे
12	21.09.2019	AGR-218	T: .1निविष्ठा-बी-बियाणे व नर्सरी रोपे व्यवस्थापन, .2निविष्ठा-रोग व कीडनाशके, इतर रसायने, औजारे, .3निविष्ठा-सिंचन वापर यंत्रे, इतर साहित्य व सामगी P: .1कृषिसेवा केंद्र सुरु करणेसाठी आवश्यक भांडवल,कर्जसोयी यांचा अभ्यास करणे, .2 केंद्राच्या अर्थशास्त्राचा अभ्यास करणे
13	22.09.2019	AGR-218	T: .1व्यवस्थापनासाठी लागणारे मनुष्यबळ व यांत्रिक बळ, .2निविष्ठा विक्री व्यवस्थेतील विविध कार्ये, .3 विकेते-खरेदीदार संबंध P: .1कृषिसेवा केंद्राकडून शेतकऱ्याच्या अपेक्षांचा अभ्यास करणे
14	05.10.2019	AGR-218	T: .1निविष्ठांची रोख ,उधार विक्री व त्यानंतरची हमी, .2विक्रीव्यवस्थेचा खर्च व नफा, .2निविष्ठा विक्रीव्यवस्थापनामधील कार्यक्षमता P: .1कृषिसेवा केंद्रावरील उपलब्ध कृषि-रसायनांची प्रचलित आणि शास्त्रीय नावाप्रमाणे यादी करणे

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
15	06.10.2019	AGR-218	T: .1शेती-उत्पादनाशी निगडित योजना, शिफारशीसंबंधी सल्ला, .2कृषि पत-पुरवठा सल्ला, .3पीक नियोजनासंबंधी सल्ला P: .1कीटकनाशके, बुरशीनाशके, जीवाणुखते, रासायनिक खते यांचे वर्गीकरण करणे
16	12.10.2019	AGR-218	T: .1कृषिसेवा केंद्रामार्फत देण्यात येणाऱ्या सेवासल्ला यासंबंधी माहिती, .2शेतमाल विक्रीव्यवस्थेसंबंधी सल्ला P: कृषि सल्ला सेवा केंद्रास भेट देऊन तेथील सेवांची आदर्श कृषिसेवा केंद्रातील सेवांशी तुलना करणे
17	13.10.2019	AGR-218 पुरवणीपुस्तिका	T: .1जागतिक व्यापार संघटन आणि कृषि व्यापार, .2कृषि विक्री व्यवस्थापनातील बदल, नवीन कायदे आणि नियमावली, .3कृषि मालाच्या किंमती P: .1विविध कृषि उद्योगांना भेटी व पाहणी अहवाल तयार करणे .2 ,कृषि वन शेतीस भेट आणि अहवाल तयार करणे
18	19.10.2019	AGR-218 पुरवणीपुस्तिका	T: .1कंत्राटी शेती ,सामुहिक शेती व सहकारी शेती पद्धती, .2आपत्ती व्यवस्थापन आणि पिक विमा योजना, .3कृषि उद्योजकता विकास P: .1कृषि व्यवसाय संज्ञापनातील विविध घटकांचा अभ्यास करणे
19	20.10.2019	AGR-218 पुरवणीपुस्तिका	T: .1एकात्मिक अन्नद्रव्ये, पाणी, खते, कीड, रोग आणि विक्री व्यवस्थापन, .2वनशेती व कृषि वानिकी, .3चारा पिकांचे अर्थशास्त्र P: .1विविध पिकांच्या लागवड खर्चाचा अभ्यास करणे
20	09.11.2019	AGR-218 पुरवणीपुस्तिका	T: .1कृषि व्यवसाय संज्ञापन व समाविष्ट घटकांची व्याप्ती, .2अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: .1कृषिसाठी कर्ज पुरवठा प्रस्ताव तयार करणे
21	10.11.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 2 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
22	16.11.2019	AGR-219	T : .1कृषिप्रक्रिया उद्योगाची गरज, .2प्रक्रियायुक्त पदार्थांची साठवण व विक्री .3प्रक्रिया उद्योगासाठी भांडवल, P : .1प्रक्रियायुक्त उद्योगातील अडचणी आणि वैशिष्ट्यांचा अभ्यास करणे, .2प्रक्रिया-उद्योगाच्या अर्थशास्त्राचा अभ्यास करणे
23	17.11.2019	AGR-219	T: .1प्रक्रिया उद्योगासाठी शासकीय योजना, .2प्रक्रियायुक्त पदार्थांची निर्यात .3दुग्धव्यवसाय P : .1एखाद्या प्रक्रिया-उद्योगाचा अभ्यास करणे, .2दुग्धव्यवसायाचा अभ्यास करणे
24	23.11.2019	AGR-219	T: .1दुग्धव्यवसायासाठी सोयी-सुविधा, .2दुग्धव्यवसाय व प्रक्रिया, .3कुक्कुटपालन P : .1कुक्कुटपालन व्यवसायाचा अभ्यास करणे.2 ,रोपवाटीका व्यवस्थापन पद्धतीचा अभ्यास करणे.
25	24.11.2019	AGR-219	T : .1कुक्कुटपालन व्यवस्थापन, .2रोपवाटिका, .3रोपवाटिका व्यवस्थापन P : .1फ्लोरिस्ट शॉप व्यवस्थापनाचा अभ्यास करणे
26	07.12.2019	AGR-219	T : .1रोपवाटिका उत्पादनाचे विपणन, .2'फ्लोरिस्ट शॉप'ची स्थापना आणि संचालन, .3'फ्लोरिस्ट शॉप व्यवस्थापन P: .1आपल्या परिसरातील कृषिपर्यटन स्थळांची माहिती घेऊन त्यांची यादी तयार करणे
27	08.12.2019	AGR-219	T : .1कृषि-पर्यटनाची मूलतत्त्वे, .2कृषि-पर्यटनस्थळाची निर्मिती, .3विशेष पर्यटन P : .1कषि-पर्यटन आणि कृषि-प्रदर्शनामध्ये माहिती-तंत्रज्ञानाचा वापर करणे
28	14.12.2019	AGR-219	T : .1विशेष कृषि-प्रदर्शने, .2कृषि-प्रदर्शनासाठी माहिती-तंत्रज्ञानाचा वापर , .3अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P : .1कृषि-प्रदर्शनआयोजित करण्यासाठी प्रकल्प आराखडा तयार करणे
29	15.12.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 3 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
30	21.12.2019	AGR-220	T : .1संप्रेषणाची मूलतत्त्वे, .2संप्रेषणाचे प्रकार, .3संप्रेषणातील अडथळे P : .1संप्रेषण चक्राचा अभ्यास करणे, .2लेखी व तोंडी संप्रेषणाचा अभ्यास करणे

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
31	22.12.2019	AGR-220	T : .1प्रभावी संप्रेषण, .2व्यवसाय संप्रेषण, .3उत्तेजनांची कार्ये P : .1संप्रषणातील अडथळयांचा अभ्यास करणे, .2जाहिरातीसाठी योग्य माध्यमाची निवड करणे
32	04.01.2020	AGR-220	T : .1उत्तेजनाची पद्धती, .2संस्थांच्या संधानाकरिता संप्रेषण, .3कृषि-संप्रेषणाची प्रसारमाध्यमे P : .1कृषि-प्रदर्शनासाठी संप्रेषणाचा वापर करणे, .2कृषि सल्ला सेवेसाठी प्रभावी संप्रेषणाचा अभ्यास करणे
33	05.01.2020	AGR-220	T : .1निर्यात उत्तेजन, .2संगणक परिचय, .3संगणकाची अंतर्गत माहिती P: .1संगणकातील एम.एस.वर्डची ओळख करुन घेणे.
34	11.01.2020	AGR-220	T : .1सॉफ्टवेअरची माहिती, .2मल्टिमीडिया व इंटरनेटची ओळख, .3कृषिक्षेत्रात संगणकाचा वापर P : .1पिक उत्पादनमध्ये संगणकाच्या वापरासाठी माहिती तयार करणे
35	12.01.2020	AGR-220	T : .1माहिती-तंत्रज्ञानाचा उपयोग, .2डेटा बेस मॅनेजमेंट, .3माहिती-तंत्रज्ञानाचा वापर P : .1कृषि आणि कृषिव्यवसायातील वेब साईटची यादी तयार करणे
36	18.01.2020	AGR-220	T : .1शेती व्यवसायाकरिता इंटरनेटचा वापर, .2ॲगी-इन्फॉरमॅटिक्स .3 ,अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P : .1फळे, भाजीपाला, फुलबाजारातील मागील दरांची महिनावार माहिती एकत्र करुन दरांच्या चढ-उताराचा अभ्यास करणे
37	19.01.2020		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 4 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**

कृषि-पत्रकारिता पदविका (ऑगस्ट 2019 ते जानेवारी 2020)

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
01	01.08.2019		संयुक्त संपर्कसत्र : मुक्त कृषि-शिक्षणाची संकल्पना आणि वाटचाल, वार्षिक संपर्कसत्र आराखडा आणि पुस्तकांचे वितरण, सूचना, शंका-समाधान
02	03.08.2019	AGR-221	T: 1. कृषि-पत्रकारिता, .2कृषि पत्रकारितेची तत्त्वे .3कृषि पत्रकारितेची उद्दिष्टे P: .1महाराष्ट्रातील मराठी दैनिकांतील माहितीचे विश्लेषण करणे, .2शेतीविषयक मासिकांचा अभ्यास करणे .
03	04.08.2019	AGR-221	T: .1कृषि-पत्रकारितेची कार्ये, .2बातमी, .3कृषि-पत्रकारितेचे स्वरुप P: .1महाराष्ट्रातील शेतीविषयक दैनिकातील/मासिकातील संपादकीय लेखांचा अभ्यास करणे , .2 आकाशवाणी/दूरदर्शन वरील शेतीविषयक कार्यकमांची माहिती घेणे
04	10.08.2019	AGR-221	T: .1कृषि-पत्रकारितेचे प्रकार, .2माध्यमांच्या कार्यालयाचे स्वरुप, .3वृत्तपत्रांची मांडणी व सजावट P: .1प्रगतिशील शेतकऱ्याची आणि कृषि शास्त्रज्ञाची मुलाखत घेणे , .2शेतीविषयक वृत्तलेख /यशोगाथा लिहिणे
05	11.08.2019	AGR-221	T: .1चांगल्या कृषि-वार्ताहाराचे गुण, .2कृषि-पत्रकारितेतील शब्दयोजना व वाक्यरचना, .3मुलाखत-तंत्र आणि मंत्र P: .1शेतीविषयक जाहिरातींचा अभ्यास करणे.
06	24.08.2019	AGR-221	T: .1वृत्तलेख आणि यशोगाथा .2 ,संपादकीय, .3खास अंक आणि लेखमाला, P: .1कृषीविषयक छायाचित्रे, रेखाचित्रे आणि व्यंगचित्रे यांचा अभ्यास करणे
07	25.08.2019	AGR-221	T: .1कृषि-जाहिराती .2 ,चित्र आणि छायाचित्र, .2कृषि पुरवणी P: .1दिलेल्या लेखाचे मुद्रितशोधन करुन सुधारित प्रत तयार करणे
08	07.09.2019	AGR-221	T: .1संपादन .2 ,मूल्यमापन .3 ,अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबबात सूचना P: छापील साहित्याचे व मजकुराचे मूल्यमापन करणे.
09	**08.09.2019**		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 1 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
10	14.09.2019	AGR-222	T: .1कृषि-संज्ञापन, .2संज्ञापन प्रतिमाणे, .3कृषि-संज्ञापनप्रक्रिया P: .1संदेशवहन प्रक्रिया व या प्रकियेतील घटक ओळखणे. .2आकाशवाणी प्रसारणासाठी कार्यकम तयार करणे.
11	15.09.2019	AGR-222	T: .1वैयक्तिक संज्ञापन, .2गट संज्ञापन, .3समूह संज्ञापन, P: .1दूरचित्रवाणीसाठी योजनेची माहिती देणारी संहिता तयार करणे, कृषियोजनांची माहिती देणारी हस्तपत्रिका ,घडीपत्रिका ,पुस्तिका तयार करणे
12	21.09.2019	AGR-222	T: .1संगणक आणि इलेक्ट्रॉनिक संज्ञापन, .2कृषिवाङ्मय, .3नवाचारांचे संज्ञापन P: .1कृषियोजनेला प्रसिद्धी देणारे भित्तीपत्रक तयार करणे .2कृषिविषयक वृत्तकथांचा अभ्यास करणे.
13	22.09.2019	AGR-222	T: .1संज्ञापन समस्या, .2कृषि-पत्रकारिता, .3कृषि-पत्रकारिता : छापील माध्यमे P: .1सभेला हजर राहून सभेचा वृत्तांत तयार करणे.
14	05.10.2019	AGR-222	T: .1कृषि पत्रकारिता-इलेक्ट्रॉनिक माध्यमे, .2कृषि-बातमी संकलन, .3बातमी लिखाणातील दक्षता P: .1कृषि प्रदर्शनाचे आयोजन व बातम्या तयार करणे.
15	06.10.2019	AGR-222	T : .1बातमी लेखनाच्या पद्धती, .2बातमीची मांडणी, .3कृषि-कार्यकमांच्या बातम्या P: .1कृषि कार्यक्रमांसंबंधी परिपत्रक तयार करणे
16	12.10.2019	AGR-222	T: .1बातमीची प्रत तयार करणे, .2कृषि-बातम्यांचे नियोजन P: .1महत्त्वाच्या व्यक्तींच्या मुलाखतीवर आधारित वृत्तांत तयार करणे.

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
17	13.10.2019	AGR-222 पुरवरणीपुस्तिका	T: .1जनसंपर्क माध्यमांशी निगडीत कायदे, .2जनसंपर्क माध्यमे आणि समाज , .3कृषि-पत्रकारितेत सामाजिक माध्यमांचा वापर P: .1लोकसहभागातून ग्रामसर्वेक्षणात गावाचे विविध नकाशे तयार करणे , .2लोकसहभागातून ग्रामसर्वेक्षणाच्या विविध विश्लेषण पद्धतींचा अभ्यास करून आकृती रेखाटन करणे
18	19.10.2019	AGR-222 पुरवरणीपुस्तिका	T: 1लोकसहभागातून ग्राम सर्वेक्षण)PRA(, .2कलह-संघर्ष व्यवस्थापन , .3नेतृत्वगुण विकास P: .1कृषि उत्पादने लोकप्रिय करण्यासाठी जाहिरात करणे
19	20.10.2019	AGR-222 पुरवरणीपुस्तिका	T: .1बाजाराभिमुख कृषि विस्तार, .2पत्रकारीतेची सर्वसमान्य तत्त्वे व सिद्धांत , .3कृषि पत्रकारीतेतील संधी आणि मर्यादा P: .1विविध कृषि उत्पादनांची गरज ओळखण्यासाठी बाजारपेठांचे सर्वेक्षण करणे
20	09.11.2019	AGR-222 पुरवरणीपुस्तिका	T: .1उद्योजकता विकास, .2अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: .1प्रक्रिया उद्योगाबाबतचा प्रकल्प अहवाल तयार करणे
21	**10.11.2019**		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 2 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
22	16.11.2019	AGR-223	T: .1आधुनिक पत्रकारितेची मूलतत्त्वे आणि प्रकार, .2आधुनिक पत्रकारितेचे घटक, .3माहिती-तंत्रज्ञानाचे मायाजाल, P : .1आधुनिक पत्रकारितेच्या घटकांचा अभ्यास करणे, .2माध्यम व समाजाचे नाते यांचा अभ्यास करणे.
23	17.11.2019	AGR-223	T: .1आंतरराष्ट्रीय संज्ञापन व आपण, .2समाज आणि माध्यमांच्या गुंत्याची सोडवणूक, .3आधुनिक मुद्रित माध्यमे P : .1सर्जनशील लेखन आणि चालू घडामोडींवरील माहितीचे सादरीकरण करणे, .2वृत्तपत्रातील बातम्यांचे वर्गिकरण व कृषिविषयक छायाचित्रांचे वर्णन करणे
24	23.11.2019	AGR-223	T: .1दृक्-श्राव्य माध्यमांचे बदलते स्वरुप, .2संगणकाचा वापर, .3सायबर पत्रकारिता P : .1कृषि-उद्योगाला भेट देऊन त्या आधारे बातमी व लेख तयार करणे, .2संकेतस्थळासाठी लेखन करणे
25	24.11.2019	AGR-223	T : .1विकास पत्रकारितेचे बदलते स्वरुप .2 ,माध्यमांची बदलती आशय घनता , .3संशोधनाधिष्ठित आणि शोध पत्रकारिता P : कृषि कार्यालयाच्या भेटीवरुन वार्तांकन करणे.
26	07.12.2019	AGR-223	T : .1प्रशिक्षणाचे महत्त्व, .2आंतरराष्ट्रीय घडामोडींचे आवश्यक सामान्य ज्ञान, .3विविध क्षेत्रातील स्थानिक व चालू घडामोडी P : .1नैसर्गिक आपत्तींचे वार्तांकन करणे व वृत्तपत्रातून प्रसिद्धीस पाठविणे.
27	08.12.2019	AGR-223	T : .1जनसंपर्काचे पत्रकारितेतील स्थान, .2माहितीपट- चित्रपट यांची निर्मिती, .3मल्टिमेडिया पत्रकारिता P : दूरचित्रवाणीसाठी संहिता लेखन करणे,
28	14.12.2019	AGR-223	T : .1फोटो पत्रकारिता, .2माध्यमातील आधुनिक व्यवस्थापन .3 ,अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P : .1जनसंपर्क अधिकाऱ्याची मुलाखत घेऊन मुलाखतीचा अहवाल तयार करणे
29	**15.12.2019**		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 3 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
30	21.12.2019	AGR-224	T : .1दुग्धव्यवसाय, .2कुक्कुटपालन, .3शेळी-मेंढीपालन आणि वराहपालन P : .1दुग्धव्यवसायासंबंधी यशोगाथा तयार करून ती कृषीविषयक मासिकात प्रसिद्ध करणे, .2यशस्वी फळ प्रक्रिया-उद्योगावर लेख तयार करुन तो वृत्तपत्रामध्ये प्रसिद्ध करणे.
31	22.12.2019	AGR-224	T : 1. रोपवाटिका, .2मत्स्यशेती, .3सेंद्रिय खते P : .1मत्स्यबीज केंद्राला भेट देऊन वृत्तपत्रासाठी बातमी तयार करणे, .2वाईनरी उद्योगाविषयी माहिती देणारी मुलाखत प्रसिद्ध करणे.

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
32	04.01.2020	AGR-224	T : .1फुलशेती, .2कृषि-पर्यटन, .3इतर पूरक उद्योग P : .1दूरचित्रवाणीसाठी फळरोपवाटिका व्यवसायाची माहिती देणारी संहिता तयार करणे, .2प्रक्रिया उद्योगातील अडचणींवर लेख लिहिणे.
33	05.01.2020	AGR-224	T : .1विविध शासकीय योजना, .2भारतीय शेती, .3फळे आणि भाजीपाला यावरील प्रक्रिया P : .1शेळी-मेंढीपालन उद्योगाविषयी माहिती देणारा कार्यकम आकाशवाणीवरुन प्रसारित करणे.
34	11.01.2020	AGR-224	T : .1धान्य-प्रक्रिया, .2ऊस-प्रक्रिया, .3औषधी व मसाला वनस्पति-प्रक्रिया P: .1हरितगृहामध्ये फुलशेती करणाऱ्या उद्योजकाकडून फुलांच्या विक्रीव्यवस्थेची माहिती मिळवून त्यावर वृत्तकथा लिहिणे.
35	12.01.2020	AGR-224	T : .1मत्स्य-प्रक्रिया, .2द्राक्षवाईन-उद्योग, .3विविध शासकीय योजना P : .1प्रक्रिया उद्योगासाठी लागणारी कागदपत्रे लोकांना माहित होण्यासाठी भित्तीपत्रके तयार करणे.
36	18.01.2020	AGR-224	T: .1प्रकल्प अहवाल, .2प्रक्रिया-उद्योगांसाठी आवश्यक परवाने .3 ,अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: .1पूरक उद्योगांसाठी असणाऱ्या शासकीय योजनांची माहिती देणारी घडीपत्रिका तयार करणे
37	19.01.2020		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 4 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**

फळबागा पदविका शिक्षणकम (ऑगस्ट 2019 ते जानेवारी 2020)

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
01	01.08.2019		संयुक्त संपर्कसत्र : मुक्त कृषि-शिक्षणाची संकल्पना आणि वाटचाल, वार्षिक संपर्कसत्र आराखडा आणि पुस्तकांचे वितरण, सूचना, शंका-समाधान
02	03.08.2019	AGR-205	T: .1 फळबागा लागवडीसाठी वाव व महाराष्ट्रातील फळबागा विभाग, .2फळबागांसाठी योग्य हवामान व जमीन, .3फळाबागा लागवडीसाठी जागेची निवड P: .1 फळबागा लागवडीसाठी जमीनीची निवड, आखणी आणि लागवड, .2फळझाडांची छाट कलम, गुटी कलम व दाब कलमाने अभिवृद्धी करणे
03	04.08.2019	AGR-205	T: .1 फळबागांचे नियोजन, आखणी आणि लागवड पद्धती, .2कोरडवाहू फळबागांचे व्यवस्थापन, .3 फळबागेतील मशागतीच्या पद्धती P: .1 भेट व शेंडा कलम व डोळा भरुन अभिवृद्धी, .2लागवडीसाठी खड्डा खणणे आणि भरणे
04	10.08.2019	AGR-205	T: .1फळझाडांसाठी अन्नांशांची गरज आणि पाणीपुरवठा, .2फळबागांतील तणांचे नियंत्रण, .3फळबागांची छाटणी आणि वळण देण्याच्या पद्धती P : .1फळबागेची लागवड आणि झाडांना आधार देणे, .2फळबागांसाठी पाणी आणि खते देण्याच्या पद्धतींचा अभ्यास करणे
05	11.08.2019	AGR-205	T: .1डोळ्यांमधील फळांकुरांची निर्मिती, .2फळांची गळ, गळीच्या अवस्था, कारणे आणि उपाययोजना .3 ,फळांची विरळणी ,विरळणीची गरज आणि कार्यपद्धती P: 1. फळझाडांची छाटणी करणे आणि वळण देणे, 2. फळांची विरळणी, गरज आणि कार्यपद्धती
06	24.08.2019	AGR-205	T : .1फळबागांसाठी संजीवकांचा वापर, .2फळझाडांच्या कमी उत्पादकतेची कारणे व उपाययोजना, .3फळांची काढणी, वर्गवारी, पॅकिंग आणि विक्रीव्यवस्था P: .1फळझाडांसाठी लागणाऱ्या संजीवकांचे द्रावण तयार करणे
07	25.08.2019	AGR-205	T: .1बियांची सुप्तावस्था आणि उगवणशक्ती, .2फळझाडांच्या शाखीय अभिवृद्धीच्या पद्धती, .3रोपवाटिकेतील अभिवृद्धिगृहे P: .1फळांची पक्वता तपासणी, काढणी, प्रतवारी आणि पॅकिंग करणे
08	07.09.2019	AGR-205	T: .1फलोद्यान विकासातील रोपवाटिकेचे महत्त्व, .2शासनाच्या फलोद्यान विकास योजना .3 ,अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना. P: .1रोपवाटिका स्थापन करण्यासाठी आराखडा तयार करणे आणि अभिवृद्धिगृहांचा अभ्यास करणे
09	**08.09.2019**		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 1 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
10	14.09.2019	AGR-206	T: .1आंबा उत्पादन तंत्रज्ञान, .2केळी उत्पादन तंत्रज्ञान, .3द्राक्ष-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1इनसिटू पद्धतीने आंब्याची लागवड करणे आणि गावठी आंब्याचे सुधारित जातीत रुपांतर करणे, .2बार्डो मिश्रण आणि बोर्डो पेस्ट तयार करणे आणि तिचा वापर करणे
11	15.09.2019	AGR-206	T: .1संत्रा उत्पादन तंत्रज्ञान, .2मोसंबी उत्पादन तंत्रज्ञान, .3लिंबू-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1फळबागेतील आंतरमशागत व तणनियंत्रण करणे, .2आंबा मोहोराचे संरक्षण करणे
12	21.09.2019	AGR-206	T: .1पपनस उत्पादन तंत्रज्ञान, .2ग्रेपफुट उत्पादन तंत्रज्ञान, .3डाळिंब-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1द्राक्षवेलींची एप्रिल छाटणी करणे, .2द्राक्ष बागेवर कीटकनाशकांचे आणि रोगनाशकांचे द्रावण तयार करुन फवारणे
13	22.09.2019	AGR-206	T: .1पेरु उत्पादन तंत्रज्ञान, .2पपई उत्पादन तंत्रज्ञान, .3अंजीर-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1आंब्याच्या झाडांना कल्टारची प्रक्रिया करणे
14	05.10.2019	AGR-206	T: .1बोर उत्पादन तंत्रज्ञान, .2सीताफळ उत्पादन तंत्रज्ञान, .3रामफळ-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1द्राक्षवेलींची ऑक्टोबर छाटणी करणे आणि खोडावर गर्डलिंग करणे

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
15	06.10.2019	AGR-206	T: .1कलिंगड उत्पादन तंत्रज्ञान, .2खरबूज उत्पादन तंत्रज्ञान, .3बिबा-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1फळझाडांना बहार ट्रिटमेंट देणे
16	12.10.2019	AGR-206	T : .1जांभूळ उत्पादन तंत्रज्ञान, .2चिंच-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1फळझाडांना खते व पाणी देण्याच्या पद्धती अभ्यासणे
17	13.10.2019	AGR-206 पुरवणीपुस्तिका	T : .1चेरी उत्पादन तंत्रज्ञान, .2सफरचंद उत्पादन तंत्रज्ञान .3पीअर ,पीच ,प्लम उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1बियाण्याची सुप्तावस्था नष्ट करण्याच्या पद्धतींचा अभ्यास करणे .2 ,रोग किडींचा प्रादुर्भाव असलेल्या बागांना भेट देणे
18	19.10.2019	AGR-206 पुरवणीपुस्तिका	T : .1ड्रॅगनफ्रूट व नोनी फ्रुट उत्पादन तंत्रज्ञान .2 बेलफळ उत्पादन तंत्रज्ञान, .3चहा उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1फळांच्या साठवणुकीत होणारे भौतिक व रासायनिक बदलांचा अभ्यास करणे ,
19	20.10.2019	AGR-206 पुरवणीपुस्तिका	T : .1सुगंधी वनस्पती उत्पादन तंत्रज्ञान .2 ,औषधी वनस्पती उत्पादन तंत्रज्ञान, 3. मधमाशापालन P: .1फळ प्रक्रीया उद्योगास भेट देणे
20	09.11.2019	AGR-206 पुरवणीपुस्तिका	T : .1घन लागवड आणि मिडो ऑचर्ड पद्धती .2 ,अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: .1औषधी व सुगंधी वनस्पतींची ओळख आणि अभ्यास करणे
21	**10.11.2019**		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 2 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
22	16.11.2019	AGR-207	T : .1काजू उत्पादन तंत्रज्ञान, .2चिकू उत्पादन तंत्रज्ञान, .3नारळ-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1स्ट्रॉबेरीची रोपापासून लागवड करणे, .2चिकू फळांची परिपक्वतेची लक्षणे बघून काढणी करणे
23	17.11.2019	AGR-207	T : .1सुपारी उत्पादन तंत्रज्ञान, .2अननस उत्पादन तंत्रज्ञान, .3कॉफी-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1फळझाडांना वळण आणि आधार देणे, .2गावठी आवळयाच्या रोपांवर डोळा भरणे
24	23.11.2019	AGR-207	T : .1रबर उत्पादन तंत्रज्ञान, .2ऑईलपाम (तेल्यामाड (उत्पादन तंत्रज्ञान, .3स्ट्रॉबेरी-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1फळांची विरळणी करुन संजीवकांचा वापर करणे, .2चिकूची भेट कलमाने अभिवृद्धी करणे
25	24.11.2019	AGR-207	T : .1लिची उत्पादन तंत्रज्ञान, .2ॲव्होकॅडो उत्पादन तंत्रज्ञान, .3आवळा-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1फणसाची आणि काजूची अभिवृद्धी करणे,
26	07.12.2019	AGR-207	T : .1कोकम उत्पादन तंत्रज्ञान, .2पॅशनफूट उत्पादन तंत्रज्ञान, .3फणस-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1कलमांच्या खोडाभोवती आच्छादन आणि कलमावर सावली करणे
27	08.12.2019	AGR-207	T : .1करवंद उत्पादन तंत्रज्ञान, .2फालसा उत्पादन तंत्रज्ञान, .3चारोळी-उत्पादन तंत्रज्ञान P : .1फळझाडांवरील किडी ओळखून त्यांचा बंदोबस्त करणे
28	14.12.2019	AGR-207	T : कवठ उत्पादन तंत्रज्ञान, .2कमरख (स्टार ॲपल-(उत्पादन तंत्रज्ञान .3 ,अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P : फळझाडांवरील रोग ओळखून त्यांचा बंदोबस्त करणे
29	**15.12.2019**		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 3 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
30	21.12.2019	AGR-208	T : .1फळांचे उत्पादन, .2फळांची काढणीनंतर होणारी नासाडी व व्यवस्थापन, .3फळांची काढणी, प्रतवारी आणि पॅकिंग P: .1फळांची परिपक्वता ओळखून फळांची काढणी करणे, .2फळांची प्रतवारी

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
			करणे
31	22.12.2019	AGR-208	T : .1फळांची साठवण, वाहतूक आणि विक्रीव्यवस्था, .2फळप्रक्रिया आणि फळांची निर्यात, .3आंबा आणि केळी P: .1फळांचे पॅकिंग करणे, .2फळांची साठवण करणे
32	04.01.2020	AGR-208	T : .1लिंबूवर्गीय फळे आणि द्राक्षे, .2चिकू, पेरु आणि पपई, .3डाळिंब, बोर, सीताफळ, अंजीर आणि आवळा P: .1फळे हवाबंद डब्यात टिकविणे, .2फळांपासून जॅम, जेली आणि मार्मालेड तयार करणे
33	05.01.2020	AGR-208	T : .1स्ट्रॉबेरी, लिची, आणि अननस .2फळांच्या प्रकियेची आवश्यकता, .3फळांच्या प्रकियेची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती P: .1फळांचे मुरंबे आणि पाकवलेले पदार्थ तयार करणे
34	11.01.2020	AGR-208	T : .1फळे हवाबंद डब्यात टिकविणे, .2फळांपासून जॅम, जेली, मार्मालेड तयार करणे; .3फळांचे मुरंबे आणि पाकवलेले पदार्थ तयार करणे P: .1फळांच्या रसापासून सरबत तयार करणे
35	12.01.2020	AGR-208	T : .1फळांचे रस आणि सरबते तयार करणे, .2फळांपासून लोणची आणि चटण्या तयार करणे आणि फळे वाळविणे, .3शिरका तयार करणे P: .1फळांपासून लोणची आणि चटण्या तयार करणे
36	18.01.2020	AGR-208	T: .1फळांपासून उपपदार्थ तयार करणे, .2फळांपासून मद्यनिर्मिती .3 ,अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: .1फळे सुकवून साठवणे करणे
37	19.01.2020		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 4 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**

भाजीपाला पदविका शिक्षणकम (ऑगस्ट 2019 ते जानेवारी 2020)

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
01	01.08.2019		संयुक्त संपर्कसत्र : मुक्त कृषि-शिक्षणाची संकल्पना आणि वाटचाल, वार्षिक संपर्कसत्र आराखडा आणि पुस्तकांचे वितरण, सूचना, शंका-समाधान
02	03.08.2019	AGR-209	T: .1भाजीपाला लागवडीचे महत्त्व आणि वाव; .2भाजीपाला लागवडीखालील क्षेत्र, उत्पादन आणि उत्पादकता; .3भाजीपाला लागवडीसाठी जमीन आणि हवामान P: .1परसबागेची आखणी करणे, .2भाजीपाला पिकांच्या बियाणांची ओळख करुन घेणे
03	04.08.2019	AGR-209	T: .1भाजीपाला पिकांचे वर्गीकरण, .2भाजीपाला-उत्पादनाचे प्रकार, .3भाजीपाला अभिवृद्धीची मूलतत्त्वे आणि कार्यपद्धती P: .1बियाण्यांची उगवणशक्ती तपासून उगवणपूर्व प्रक्रिया करणे, .2गादीवाफ्यावर रोपे तयार करणे
04	10.08.2019	AGR-209	T: .1भाजीपाला उत्पादनात जातिवंत बियाण्याचे महत्त्व, .2भाजीपाला बियाण्याची सुप्तावस्था आणि उगवण शक्ती, .3भाजीपाला रोपवाटिका व्यवस्थापन P : भाजीपाल्यासाठी खते व पाणी देण्याच्या पद्धतींचा अभ्यास करणे
05	11.08.2019	AGR-209	T: .1बिगरहंगामी भाजीपाला लागवड, .3भाजीपाला पिकांच्या लागवड पद्धती, .3 भाजीपाला पिकांमधील पीक पद्धती P: .1भाजीपाल्यावरील कीड व रोगांची ओळख आणि नियंत्रण करणे
06	24.08.2019	AGR-209	T : .1भाजीपाला पिकांसाठी खतांचे व्यवस्थापन, .3भाजीपाल्यासाठी पाणी व्यवस्थापन, .3भाजीपाला पीक-संरक्षण P: .1भाजीपाल्यातील तणांचे नियंत्रण करणे
07	25.08.2019	AGR-209	T: .1भाजीपाला पिकांमधील आंतरमशागत, .2भाजीपाला पिकांना वळण आणि आधार देणे, .3भाजीपाला पिकांच्या फळधारणेतील समस्या आणि उपाययोजना P: .1भाजीपाला पिकांना वळण आणि आधार देणे
08	07.09.2019	AGR-209	T: .1भाजीपाला पिकांमध्ये संजीवकांचा वापर, .2भाजीपाला पीक लागवडीचे अर्थशास्त्र .3 ,अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: .1भाजीपाला पिकांत संजीवकांचे द्रावण तयार करुन वापरणे
09	08.09.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 1 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
10	14.09.2019	AGR-210	T: .1टोमॅटो उत्पादन तंत्रज्ञान, .2वांगी उत्पादन तंत्रज्ञान, .3मिरची, ढोबळी मिरची आणि पॅपरिका-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1टोमॅटोच्या झाडांना आधार देणे, .2टोमॅटोवरील फळ पोखरणाऱ्या अळीचे नियंत्रण करणे
11	15.09.2019	AGR-210	T: 1. काकडी, घेरकीन, ढेमसा उत्पादन तंत्रज्ञान, 2. दोडका, घोसाळी आणि पडवळ उत्पादन तंत्रज्ञान, 3. दुधी-भोपळा, कारली आणि चोचो-उत्पादन तंत्रज्ञान P: 1. मिरचीतील फळगळ कमी करण्यासाठी संजीवकांचा वापर करणे, 2. काकडीवर्गीय पिकांवरील पाने पोखरणाऱ्या अळीचा बंदोबस्त करणे
12	21.09.2019	AGR-210	T: .1कलिंगड आणि खरबूज उत्पादन तंत्रज्ञान, .2तांबडा भोपळा आणि कोहळा उत्पादन तंत्रज्ञान, .3घेवडा-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1भोपळावर्गीय भाज्यांची पॉलिबॅगमध्ये रोपे तयार करणे, .2कलिंगड, खरबूज फळांची पक्वता तपासून काढणी करणे
13	22.09.2019	AGR-210	T: 1. वाल (पावटा) उत्पादन तंत्रज्ञान, 2. चवळी आणि गवार उत्पादन तंत्रज्ञान, 3. वाटाणा-उत्पादन तंत्रज्ञान P: 1. वाटाण्यावरील भुरी रोगाचे नियंत्रण करणे
14	05.10.2019	AGR-210	T: .1बीटरुट उत्पादन तंत्रज्ञान, .2शेवगा आणि कढीपत्ता उत्पादन तंत्रज्ञान, .3तोंडली, करटोली आणि परवल-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1 शतावरी पिकाची काढणी करणे
15	06.10.2019	AGR-210	T: .1शतावरी उत्पादन तंत्रज्ञान, .2अश्वगंधा उत्पादन तंत्रज्ञान, .3आले आणि

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
			अळू-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1शेवगा पिकाची छाटणी करणे
16	12.10.2019	AGR-210	T : .1हळद उत्पादन तंत्रज्ञान, .2कोरफड आणि रानवांगी-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1आले आणि हळद यांच्या लागवडीच्या पद्धतींचा अभ्यास करणे
17	13.10.2019	AGR-210 पुरवणीपुस्तिका	T : .1भाजीपाला बीजोत्पादनाच्या विविध पद्धती, .2वेलची आणि व्हॅनीला उत्पादन तंत्रज्ञान .3 ,दालचिनी आणि ऑल स्पायसेस उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1भाजीपाल्याच्या बीज रचनेचा अभ्यास करुन उगवण आणि साठवणीचा अभ्यास करणे .2 ,विविध भाजीपाला पिकांच्या जातींनिहाय बियाणांची ओळख आणि अभ्यास करणे
18	19.10.2019	AGR-210 पुरवणीपुस्तिका	T: 1. जायफळ आणि जायपत्री उत्पादन तंत्रज्ञान, 2. लवंग आणि काळी मिरी उत्पादन तंत्रज्ञान, 3. बडीशोप आणि इसबगोल उत्पादन तंत्रज्ञान P: 1. विविध मसाला पिकांच्या बियाणांची व जातींची ओळख आणि अभ्यास करणे
19	20.10.2019	AGR-210 पुरवणीपुस्तिका	T : .1जीरे आणि मोहरी उत्पादन तंत्रज्ञान, .2केशर उत्पादन तंत्रज्ञान , .3टॅपिओका उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1भाजीपाला बियाणे उत्पादन केंद्रास भेट देऊन F 1हायब्रीड सीड प्रॉडक्शनचा अभ्यास करणे व बियाणे प्रक्रिया आणि पॅकिंगची माहिती घेणे
20	09.11.2019	AGR-210 पुरवणीपुस्तिका	T : .1सुरण व कणगर उत्पादन तंत्रज्ञान, .2अतंर्गत आणि अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: .1मसाला पिकांच्या बागेला भेट देऊन मसाला पिकांची ओळख व अभ्यास करणे
21	**10.11.2019**		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 2 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
22	16.11.2019	AGR-211	T : .1पानकोबी, लालकोबी आणि चायनीज कोबी, .2फुलकोबी उत्पादन तंत्रज्ञान, .3नवलकोल-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1कोबीवर्गीय भाज्यांची पॉलिटनेलमध्ये रोपे तयार करणे, .2बटाट्याची लागवड करणे
23	17.11.2019	AGR-211	T: .1बोकाली आणि बुसेल्स स्प्राऊट उत्पादन तंत्रज्ञान, .2भेंडी उत्पादन तंत्रज्ञान, .3बटाटा-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1कांद्याच्या पिकावर काढणीपूर्व प्रक्रिया करणे, .2रताळ्याची लागवड करणे
24	23.11.2019	AGR-211	T: .1कांदा उत्पादन तंत्रज्ञान, .2लसूण उत्पादन तंत्रज्ञान, .3रताळी-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1भेंडीची काढणी व प्रतवारी करणे, .2पालक आणि मेथीची लागवड करणे
25	24.11.2019	AGR-211	T: .1गाजर उत्पादन तंत्रज्ञान, .2मुळा उत्पादन तंत्रज्ञान, .3शलगम (टर्निप-(उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1सफेद मुसळीची लागवड करणे
26	07.12.2019	AGR-211	T : .1सफेद मुसळी उत्पादन तंत्रज्ञान, .2पालक उत्पादन तंत्रज्ञान, .3मेथी-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1धिंगरी आळिंबी उत्पादनासाठी बेड भरणे
27	08.12.2019	AGR-211	T: .1कोथिंबीर उत्पादन तंत्रज्ञान, .2लेट्यूस उत्पादन तंत्रज्ञान, .3मशरुम-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1बेबीकॉर्नची पक्वता ओळखून काढणी करणे
28	14.12.2019	AGR-211	T: .1बेबीकॉर्न उत्पादन तंत्रज्ञान, .2झुकिनी-उत्पादन तंत्रज्ञान .3 ,अंतर्गत आणि अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: .1भाजीपाला-उत्पादन खर्च काढणे
29	**15.12.2019**		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 3 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
30	21.12.2019	AGR-212	T: .1भाजीपाला काढणी, .2भाजीपाला काढणीनंतर होणारी नासाडी, .3भाजीपाला काढणीनंतरचे व्यवस्थापन P: .1भाजीपाल्याची काढणी करणे, .2भाजीपाल्याची प्रतवारी करणे

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
31	22.12.2019	AGR-212	T: .1भाजीपाल्याची प्रतवारी आणि पॅकिंग, .2भाजीपाल्याची साठवण, .3वांगीकुळातील भाजीपाला P: .1भाजीपाल्याचे पॅकिंग करणे, .2भाजीपाल्याची शीतकक्षात साठवण करणे
32	04.01.2020	AGR-212	T: .1काकडी, भोपळा, शेंगवर्गीय भाजीपाला व बेबीकॉर्न, .2कोबीवर्गीय भाजीपाला, .3कंदवर्गीय, मूळवर्गीय व बहुवर्षीय भाजीपाला P: .1कंदवर्गीय भाज्यांची साठवण करणे, .2भाजीपाल्याची वाहतूक करणे
33	05.01.2020	AGR-212	T: .1भेंडी, पालेभाज्या व मशरुम, .2भाजीपाल्याची वाहतूक, .3भाजीपाल्याची विक्रीव्यवस्था P: .1भाजीपाल्याची विक्री करणे
34	11.01.2020	AGR-212	T: .1भाजीपाल्याची निर्यात, .2भाजीपाला प्रक्रिया उद्योग, .3शासकीय भाजीपाला विकास योजना P: .1टोमॅटोचे प्रक्रियायुक्त पदार्थ तयार करणे
35	12.01.2020	AGR-212	T: .1भाजीपाला प्रकियेची आवश्यकता, .2भाज्या हवाबंद डब्यात टिकविणे, .3भाज्यांपासून लोणची तयार करणे P: .1भाजीपाल्याची सुकवणी करणे
36	18.01.2020	AGR-212	T: .1भाजीपाला सुकविणे आणि प्रक्रियायुक्त पदार्थ, .2टोमॅटोचे प्रक्रियायुक्त पदार्थ तयार करणे .3 ,अतंर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: .1निर्यातीसाठी भाजीपाल्याची तयारी करणे
37	19.01.2020		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 4 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**

फुलशेती आणि प्रांगणउद्यान पदविका (ऑगस्ट 2019 ते जानेवारी 2020)

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
01	01.08.2019		संयुक्त संपर्कसत्र : मुक्त कृषि-शिक्षणाची संकल्पना आणि वाटचाल, वार्षिक संपर्कसत्र आराखडा आणि पुस्तकांचे वितरण, सूचना, शंका-समाधान
02	03.08.2019	AGR-213	T : 1. फुलबागा लागवडीचे महत्त्व, समस्या आणि उपाययोजना, 2. फुलशेतीसाठी योग्य हवामान व जमीन 3. महाराष्ट्रातील फुलशेती विभाग, P: 1. फुलांच्या बाजाराला भेट, 2. हवामानानुसार महाराष्ट्रातील फुलशेती विभागांचा अभ्यास करणे
03	04.08.2019	AGR-213	T: 1. फुलशेतीसाठी जागेची निवड, 2. फुलशेतीचे नियोजन, आखणी आणि लागवड पद्धती, 3. फुलझाडासाठी पोषक अन्नद्रव्ये आणि खते P: 1. फुलझाडांसाठी खते देण्याच्या पद्धतींचा अभ्यास करणे, 2. फुलझाडांसाठी पाणी देण्याच्या पद्धतींचा अभ्यास करणे
04	10.08.2019	AGR-213	T: 1. फुलझाडांचे पाणी व्यवस्थापन, 2. फुलझाडांमध्ये फुले येण्याची प्रक्रिया, 3. फुलझाडांची लैंगिक अभिवृद्धी P : 1. फुलझाडांची अभिवृद्धी करणे, 2. फुलझाडांची पुनर्लागवड करणे
05	11.08.2019	AGR-213	T: 1. फुलझाडांची शाखीय अभिवृद्धी, 2. बागेत करावयाची सर्वसाधारण कामे, 3. उत्पादनवाढीसाठी उपचार पद्धती P: 1. बागेतील झाडांची छाटणी करुन आकार देणे
06	24.08.2019	AGR-213	T : 1. फुलशेतीमध्ये संजीवकांचा वापर; 2. कंदांचे प्रकार आणि त्यांची साठवण; 3. फुलांचे काढणीनंतरचे तंत्रज्ञान P: 1. फुलझाडांमध्ये संजीवकांचा वापर करणे
07	25.08.2019	AGR-213	T: .1फुलशेतीमध्ये पॉलिहाऊसचे महत्त्व, .2हरितगृहात फुलझाडांची लागवड, .3 हरितगृहातील पीकसंरक्षण P: .1फुलांच्या उत्पादनवाढीवर खास उपचार पद्धतींचा अभ्यास करणे
08	07.09.2019	AGR-213	T: .1हरितगृहातील फुलांची काढणी, हाताळणी व विक्रीव्यवस्था, .2हरितगृहांचे विविध उपयोग .3 ,अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: पॉलिहाऊसचे प्रकार अभ्यासणे, फुलझाडांची लागवड करणे
09	**08.09.2019**		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 1 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
10	14.09.2019	AGR-214	T: .1गुलाब उत्पादन तंत्रज्ञान, .2शेवंती-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1गुलाबाची डोळे भरुन अभिवृद्धी करणे, गुलाबाची छाटणी करणे
11	15.09.2019	AGR-214	T: .1निशिगंध उत्पादन तंत्रज्ञान, .2ग्लॅडिओलस-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1हंगामी फुलझाडांची शेंडा खुडणी करणे, .2मोगरावर्गीय फुलझाडांची छाटणी करणे
12	21.09.2019	AGR-214	T: .1लीली उत्पादन तंत्रज्ञान, .2ॲस्टर-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1स्टँडर्ड शेवंतीच्या उत्पादनासाठी कळ्यांची खुडणी करणे .2 ,अबोली ,कण्हेर व तगर फुलझाडांची लागवड करणे
13	22.09.2019	AGR-214	T: .1झेंडू उत्पादन तंत्रज्ञान, .2गेलार्डिया उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1कमळ आणि पाललिलीची लागवड करणे
14	05.10.2019	AGR-214	T: .1झिनिया-उत्पादन तंत्रज्ञान .2 ,मोगरावर्गीय फुलझाडांचे उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1फुलझाडांच्या कंदाची काढणी व साठवण करणे
15	06.10.2019	AGR-214	T: .1अबोली उत्पादन तंत्रज्ञान, .2कण्हेर उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1पॉलिहाऊसमधील पिकांवरील किडींचे नियंत्रण करणे
16	12.10.2019	AGR-214	T: .1तगर उत्पादन तंत्रज्ञान, .2कर्दळी उत्पादन तंत्रज्ञान, .3इतर कंदवर्गीय फुलांचे उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1पॉलिहाऊसमधील पिकांवरील रोगांचे नियंत्रण करणे

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
17	13.10.2019	AGR-214 पुरवणीपुस्तिका	T: .1फुलपिकांच्या बीजोत्पादन पद्धती, .2फुलझाडातील विकृती आणि त्याचे नियंत्रण, .3शहरी प्रांगण उद्यान P: .1फुलांच्या बिजोत्पादन प्रक्षेत्रास भेट देऊन अहवाल तयार करणे .2 ,शहरी उद्यानांना भेटी देऊन वेगवेगळ्या बागांचा आराखडा, घटक, शोभीवंत झाडे, फुले, बागांचे प्रकार यांचा अभ्यास .निर्मीती कामात सहभाग व अहवाल तयार करणे
18	19.10.2019	AGR-214 पुरवणीपुस्तिका	T: .1कमी जागेतील बगीच्याचे नियोजन, .2रॉक गार्डन्स, .3उभट आकाराच्या बागा P: .1टेरारीयम तयार करणे
19	20.10.2019	AGR-214 पुरवणीपुस्तिका	T: .1हँगींग गार्डन्स, .2टेरारीयम किंवा बॉटल गार्डन्स, .3टर्फ व टर्फ व्यवस्थापन P: .1टर्फ निर्मीती प्रकल्पास भेट व सचित्र अहवाल तयार करणे
20	09.11.2019	AGR-214 पुरवणीपुस्तिका	T: .1स्टेज डेकोरेशन व पुष्प प्रदर्शन, .2अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: .1उभट बाग, स्टेज डेकोरेशन तयार करणे, पुष्प प्रदर्शनातुन सहभाग, सचित्र अहवाल तयार करणे
21	10.11.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 2 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
22	16.11.2019	AGR-215	T : .1कार्नेशन उत्पादन तंत्रज्ञान, .2जरबेरा-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1पॉलिहाऊसमध्ये जरबेराची लागवड करणे, .2पॉलिहाऊसमध्ये कार्नेशनची लागवड करणे
23	17.11.2019	AGR-215	T: .1ऑर्किड उत्पादन तंत्रज्ञान, .2डेझी-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1हंगामी फुलझाडांची लागवड करणे, .2बहुवर्षायू फुलझाडांची लागवड करणे
24	23.11.2019	AGR-215	T: .1अँन्थुरिअम उत्पादन तंत्रज्ञान, .2डेलिया-उत्पादन तंत्रज्ञान P : .1कंदवर्गीय फुलझाडांची लागवड करणे, .2अपारंपरिक फुलझाडांची लागवड करणे
25	24.11.2019	AGR-215	T: .1स्ट्रेलिट्झिया उत्पादन तंत्रज्ञान, .2अँटिन्हिनम-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1फुलझाडांवरील किडींचे नियंत्रण करणे
26	07.12.2019	AGR-215	T: .1नार्सिसस उत्पादन तंत्रज्ञान, .2स्टॉक-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1फुलझाडांवरील रोगांचे नियंत्रण करणे
27	08.12.2019	AGR-215	T: .1जिप्सोफिला उत्पादन तंत्रज्ञान, .2स्टॉटिस-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1 काढणीनंतर फुले टिकविण्यासाठी रासायनिक द्रावणांचा वापर करणे
28	14.12.2019	AGR-215	T: .1गुलटोप उत्पादन तंत्रज्ञान, .2कॉर्नफ्लॉवर उत्पादन तंत्रज्ञान, .3स्वीट सुलतान-उत्पादन तंत्रज्ञान P: .1फुलझाडांमध्ये संजीवकांचा वापर करणे
29	15.12.2019		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 3 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**
30	21.12.2019	AGR-216	T: .1फुलांची परिपक्वता, .2फुले परिपक्व करण्याच्या पद्धती, .3फुले टिकविण्यासाठी वातावरणाचे व्यवस्थापन P: .1फुलांची काढणी आणि हाताळणी करणे, .2फुलांची प्रतवारी आणि पॅकिंग करणे
31	22.12.2019	AGR-216	T: .1फुलांची काढणी, हाताळणी आणि प्रतवारी; .2फुले साठविण्याच्या पद्धती; फुलांचे पॅकिंग, वाहतूक आणि विक्रीव्यवस्था P: .1गुलाबापासून गुलकंद ,जॅम आणि जेली तयार करणे, .2विविध पुष्परचनांचा अभ्यास करणे
32	04.01.2020	AGR-216	T: 1. फुलांपासून प्रक्रियायुक्त पदार्थ तयार करणे, 2. शुष्क फुले आणि त्यांच्या विविध रचना, 3. पुष्परचना P: 1. उद्यानाचे विविध प्रकार आणि पद्धती अभ्यासणे, 2. उद्यानातील सजीव घटकांचा अभ्यास करणे
33	05.01.2020	AGR-216	T: 1. उद्यानातील निर्जीव घटक, 2. उद्यानातील हिरवळ, 3. उद्यानातील वृक्ष आणि झुडपे P: 1. उद्यानातील निर्जीव घटकांचा अभ्यास करणे

संपर्क-सत्र क.	संपर्कसत्र दिनांक	अभ्यासकम संकेतांक	बौद्धिक सत्रः **T:** पाठ्यपुस्तिकाः वेळ सकाळी 10:00 ते 13:00 वाजता प्रात्यक्षिक सत्रः **P:** कार्यपुस्तिकाः वेळ दुपारी 14:00 ते 17:00 वाजता
34	11.01.2020	AGR-216	T: 1. उद्यानातील कुंपणे आणि किनारी; 2. उद्यानातील हंगमी फुलझाडे, 3. उद्यानातील निवडुंग आणि रसाळ वनस्पती P: 1. उद्यानात रॉकरी तयार करणे
35	12.01.2020	AGR-216	T: .1प्रांगण उद्यानाची मुलतत्त्वे .2उद्यानाचे प्रकार, .3उद्यानाचे नियोजन आणि आराखडा , P: .1उद्यानात हिरवळ आणि झाडा झुडपांची लागवड करणे
36	18.01.2020	AGR-216	T : 1. उद्यानाचा नमुना प्रकल्प आणि उभारणी, 2. उद्यानाची निगा आणि देखभाल, 3 अंतर्गत व अंतिम परीक्षेबाबत सूचना P: 1. उद्यानाचे नियोजन आणि नमुना आराखडा तयार करणे
37	19.01.2020		**अंतर्गत परीक्षा पेपर: 4 (बौद्धिक 20 गुण + प्रात्यक्षिक 20 गुण)**

कृषि विज्ञान विद्याशाखा

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ

ज्ञानगंगोत्री, गंगापूर धरणाजवळ, नाशिक-422 222

कृषि शिक्षणक्रम प्रथम प्रवेश अर्ज : जून 2019: Pre-Admission Form: June 2019

येथे आपला पासपोर्ट साईज फोटो चिटकवून त्याखालील बॉक्समध्ये आपली स्वाक्षरी करावी

प्रति
मा. संचालक
विद्यार्थी सेवा विभाग
यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

मा. महोदय,

मी यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाच्या कृषि शिक्षणक्रमाची माहितीपुस्तिका पूर्णपणे वाचली असून पुढील कृषि शिक्षणक्रमासाठी प्रवेश अर्ज सादर करीत आहे.

प्रथम प्रवेश अर्ज (Pre-Admission Form) **भरण्यापूर्वी खालील सूचना वाचा:**

सूचना : 1. एका विद्यार्थ्यास एका कृषि शिक्षण केंद्रावर किमान एक आणि कमाल तीन कृषि शिक्षणक्रमांना प्रथम प्रवेश अर्ज करता येईल. **(एकाच अर्जामध्ये सर्व पर्याय भरा)**

2. अनुक्रमांक 5, 6, 7, 8 आणि 9 साठी पुरावा म्हणून **जन्म दाखला, पात्रता परीक्षा गुणपत्रक, जात प्रमाणपत्र, समांतर आरक्षण प्रमाणपत्र, आर्थिक अउन्नत उत्पन्न गट प्रमाणपत्रांच्या** साक्षांकीत सत्यप्रती (Attested Copies) जोडणे बंधनकारक आहे.

1. पूर्ण नांव : ----------
2. पत्ता : ----------
   ----
3. फोन/मोबाईल नंबर : ----------
5. जन्म तारीख : ----------

   लिंगः पुरुष ☐ स्त्री ☐ तृतीयपंथी ☐

4. निवडलेले अभ्यासकेंद्र व शिक्षणक्रम
   1. अभ्यासकेंद्राचे नाव : ---------- शिक्षणक्रम 1. ---------- 2. ---------- 3. ----------
   2. अभ्यासकेंद्राचे नाव : ---------- शिक्षणक्रम 1. ---------- 2. ---------- 3. ----------
   3. अभ्यासकेंद्राचे नाव : ---------- शिक्षणक्रम 1. ---------- 2. ---------- 3. ----------
6. निवडलेल्या शिक्षणक्रमाच्या प्रवेशासाठी पात्रता परीक्षेतील प्राप्त शेकडा गुण : _____•_____%
7. आपला सामाजिक आरक्षण संवर्ग (जातीचा संवर्ग): लागू असलेल्या चौकोनात X खूण करा.
   7.1 अनुसुचित जाती/नवबौध्द (SC) ☐ 7.2 अनुसुचित जमाती (ST) ☐ 7.3 विमुक्त जाती (VJ-A) ☐
   7.4 भटक्या जमाती (NT-B) ☐ 7.5 भटक्या जमाती (NT-C) ☐ 7.6 भटक्या जमाती (NT-D) ☐
   7.7 विशेष मागास वर्गीय (SBC) ☐ 7.8 इतर मागासवर्गीय (OBC) ☐
   7.09 आर्थिक व सामाजिक दृष्ट्या मागासवर्ग (ESBC) ☐ 7.10 आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटक (EWS) ☐
   7.11 सर्वसाधारण (Gen/UR) ☐
8. आपण वरीलपैकी VJ-NT, OBC, SBC, ESBC, EWS या आरक्षण वर्गामध्ये व आर्थिक अउन्नत उत्पन्न गटात (Non Creamy Layer) येत आहात काय? होय ☐ नाही ☐ : होय असल्यास प्रमाणपत्र जोडा.
9. आपला समांतर आरक्षण प्रवर्ग: लागू असलेल्या चौकोनात X खूण करा.
   9.1 महिला (Women) ☐ 9.2 प्रकल्प बाधित व्यक्ती (PAP) ☐ 9.3 अपंग व्यक्ती (PH) ☐
   9.4 स्वातंत्र्य सैनिकांची मुले (FF) ☐ 9.5 आजी/माजी सैनिकांची मुले (DP) ☐
10. शेरा : ----------

ठिकाण : ----------

दिनांक : ----------

विद्यार्थ्याची स्वाक्षरी